49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1811 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 14 – 27 ՄԱՅԻՍ 1907 15 ՐԷՊԻԼ. ԱԽԷՐ 1325 – 14 ՄԱՅԻՍ 1323

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

Մանկունաց Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنجه یومی و سیاسی غزیته در
صاحب امتیازی : اومانس فرید
اداره‌خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՆԵՑՈՒՈՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՄՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Գլ. Գալաթիոյ Աբի Հասանի, 38

ԳԻՆ ԵՒ ԱՐՏՈՆՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Կիսամեայ
Պոլիս հասցէով	80 ղ.	50 ղ.
Տարանցիներու համար	100 »	60 »
Արտասահմանի համար	35 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամեայ մեծ յայտարարութեան համար մասնաւոր գայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԴԻՄՔԵՐ

Պ. ՀՕԼԱՍ

Աւա՜ղ խեղճ Սօրիք, ճանչցայ քեզի. Սօրի՛ք, ոգեբգակ կատաղութեան մեծ դերասան, ո՞ւր են քու երգերդ, կասկածերդ, յուզումներդ որ մեր սրտերը թունդ կը հանէիր. ո՞ւր են ասոնք ամէնը, աւա՜ղ պարզ կզակոր դանկ մը միայն մնացած է։

ՇԱՅԳՈՒՐԻՐ

Հօլաս մնաւ։

Ահա այս անուն բառն էր որ անանկնկալ կերպով տարածուելուս Պօլսոյ մէջ, ու ամէն թատերասէր ցաւի ու վշտի արտայայտութիւնով մը կրկնեց. Հօլաս մնաւ։

1907 թուականը բեմական գործիչներուն և օսմ. բեմին համար դժբաղդ թուական մը կրնայ կոչուիլ, քանի որ ան յաջորդաբար խլեց երեք նշանաւոր գլխոյն դէմքեր որոնք օսմ. թատրոնին զարդերն էին։

Առաւօտ մը Զաքրատի մահն էր որ կը գուժէին օրաթերթերը, յետոյ մեր անդրանիկ անզուգական դերասանուհին Տիկին Արուսեակին էր որ հոգին աւանդեց հիւանդանոցին մէջ ու անկէ հազիւ երկու շաբաթ յետոյ օսմ. արդի բեմին ամէնէն կարողագոյն արուեստագէտ դերասաններէն մէկին է որ ի սպառ կը լռժնուի մնոյ։

Ասոնցմէ Տիկին Արուսեակ Գիւլբենեան արդէն շատ տարիներէ ի վեր քաշուած էր բեմէն ու հիւանդոցի մէջ խղճալի ու ցաւագին կեանք մը կ'անցընէր. իսկ Զաքրատա ու Հօլաս երկուքն ալ իրենց ինքնասպանի անունը ունէին արդէն օսմ. բեմերուն վրայ։ Առաջինին յաջորդողներ անպակաս էին բայց երկրորդին յաջորդող մը անկարելի պիտի ըլլայ գտնել ու յաւէտ զգալի պիտի ըլլայ իր պակասը։ Հօլաս արուեստագէտ մը էր որ ամէն դերեր հաւասարապէս կրնար ներկայացնել, ու իր դերերը չէր սահմանափակած. ինք յաջողապէս կրնար ներկայացնել ոգեբգութիւնն ու գամբոն, ազնուականն ու վաղոցի մարդը։

Հազիւ 20 տարեկան Ֆաուլուսճեանի ձեռքով բեմ եկած է և չատ քիչ առնուազն մէջ մեծ յաջողութիւններ ձեռք ձգած։ Հօլաս յաջորդաբար մասնակցած է Վարդովեանի, Ֆաուլուսճեանի, Մնակեանի խումբերուն և չատ մը ալ զաւառային շրջանէներ անցուցած, ինչպէս նաև մասնակցած է տեղական բարեգործ ներկայացումներու և որոնց մէջ միշտ վարուն դիրք մը գրաւած է. ինք բնականէն պատրաստուած՝ յաջողութեամբ ներկայացուցած է ու բեմը քրքիչներու, ծիծաղներու տեղատարաբով մը ողողած։ Հօլասի այդ հին օրերու ընկերը դեռ կը շարունակուէր մինչեւ վերջերս ու չատ անգամ, աւելիքը չէր փափաքեր խաղէն դուրս ու իր դերէն զատ սրամիտ նախադասութիւն մը՝ բառ մը ապրդեցնել իր խօսքերուն մէջ։ Ասիկա թէեւ նեղելի չէ, սակայն ողբացեալ Հօլաս կ'ըսէր թէ՝ չէր կրնար հաշտուիլ իրեն հեղինակէն աւելի սրամիտ պատասխան մը կարգալ իր մասին։ Եւ իրաւ ալ այդ վայրկենական ներշնչման տակ այնքան արտայայտիչ դէմքով մը կ'արտասանէր որ չը հաւնիլ անկարելի կ'ըլլար։

Իրը առաջնակարգ դօմէտիէն ներկայացուցած է Մոլիէռի ամբողջ խաղերը, և որոնց մէջ ամէն անգամ առաջին Ֆօմիթի դերերը ինք կ'ստանձնէր։ Այս ճիւղին մէջ օսմար հասարակութիւններուն նախանձը չարժած ու թատերաբեր թարգմանիչ հանգուցեալ Անդէաս Վէֆիք բաշայի մանաւոր դնահատութիւններուն ու վարձատրութիւններուն արժանացած է։ Անդէաս Վէֆիք բաշա անսահման հմայող մը եղած է Հօլասի բեմական կարողութեան ու զայն օսմ. արդի արուեստագէտներուն առաջինը դասած։

Հօլաս գոհ ու միջոցներն հանդայսէր, կանոնը վայելով անձն էր և մասնաւորաբար այդ դերերն էին որ զինքը բարձրացուցին. ինչպէս նաև մասնաւոր ընդունակութիւն մը ունէր վաղոցի, քաղաքներու, կամաւորներու տակ սլքացող ստանակ ու ստամբակ թիրերը ներկայացնելու. որոնցմէ կ'արժէ յիշել Երկու Որբևիներուն մէջ Ժաքի և Ֆանֆան Գլօսիեի մէջ Սիւմիկլիս Գապալի դերերը որոնց երկուքն ալ անմոցելի գեղեցկութեամբ կը ներկայացնէր։

Հօլաս դեռ մինչեւ վերջերս առամներուն առանցքը կազմող կրան բրիմիէի դերերը չատ քիչ ազդամ մէջն ներկայացուցած էր, և Պ. Մնակեանի անակնկալ հիւանդութիւնը նոր յայտնութիւն մը եղաւ Հօլասի կարողութեան։ Մնակեան թատերասէրներու յաղագամ մը պիտի կրէր եթէ Հօլաս ինքնասպան բան չը նեռաէր կրան բրիմիէի դերերով որոնք մինչեւ այն ատեն Պ. Մնակեանի միայն վերապահուած էին. չատեր տարակուսացան Հօլասի վրայ, տակաւին ինք գլուխնէրը ստացած դերերուն՝ յաջողապէս ներկայացուց այն դժուարին դերերը և իրաւամբ արուեստագէտ անունին կրնար տիրանալ։ Այդ շրջանի կատարած դերերուն մէջ կ'արժէ յիշել Նախանձոտին մէջ Անսրուապի, Կարմիր Թղթապանակին մէջ Ամրրալ Ֆիրմնի, և մասնաւորաբար Բօգալիի մէջ Ժիլլէր Կոնէլի դերը, որուն վերջին տարի խնդնելուս նոսան ցնցեց բոլոր հանդիսականները և Հօլաս ճշմարտապէս ինքզինքը դերազանցեց և ինքզինքն եղաւ։

Բայց իր անէնէն յաջողած ու ամէնէն չատ ժողովրդականութիւն գտած դերերն են «Ամօրդածութիւն» զուարճալին մէջ զեվզեկ բարիգեն ժողովը և Սիմօնեն Մարթի մէջ Բիւբ Լարդիի դերերը՝ որոնց մէջ ինքնուրոյն ստեղծումներ ունեցած է։ Առաջինին մէջ՝ մեր ճանչցած դանդաղ, ծանրախոհ գիրուկ Հօլասը՝ կ'ըլլար զեվզեկ բարիգեն մը որ Պոլիս կ'ապրի ու կէս թուրքերէն կէս ֆրանսերէն կը խօսի, ցասկասող, տաքարիւն մարդամանքենայ մը. Հօլասի այս ասպնձան ճիւնութեան հանդէպ, մարդ կ'ապշի ու չի կրնար հաւատալ թէ նոյն ինքն Հօլասն է այդ դերը ներկայացնողը։ Սիմօնեն Մարթի մէջ առաւել մը ոճրագործներու մեղանիչ, կասմարներու և կոյսզիներու մէջ ապրող սառնարիւ է։ Այս դերը այն ատենան բնական ու ճշգրտորէն կը ներկայացնէր որ Հօլաս բաւական քով ժողովուրդը հոնանիչ դրած էր նաև։ «... կի՛ր sk օղլուճա սor» նախադասութիւնը՝ զոր Հօլաս կրկնակի կը գեղեցկացնար, իր ինական ու այնքան հոյակապ առոգանութեամբ։

... Հիմակ որ մեռած է, կարծես դեռ մեր ականջին կը թնթռայ իր առաջը ու այնքան ազդու չեչտերը զոր կը կրկնէր. «Կի՛ր sk օղլուճա՛ սor»։

Հօլաս մեռաւ։

Դերասանը ինչ կը թողու իրը յիշատակ ապագայ սերունդին. ոչինչ, կզակկոր դանկ մը միայն, ու իր կարողութեան հմտութեան մատնանշան մը։ Անհատական իր յաջողութիւններուն, փառքերուն, ծափահարութիւններուն պատկը, իր մահուան հետ իր կեանքը կը վերջանայ, ու կը վերջանայ նաև իր գործերը։ Դերասանը, նկարչին գրագէտին, արձանագործին չի նմանիր. անոնք իրենց գործերը կը թողուն ապագայ սերունդին, մինչ դերասանը, բերնէ բերան պատմուած չոր ու ցամաք անուն մը միայն կը թողու. այն դերասանը՝ որ ամբողջ քառորդ դար մը ծափահարութիւններու, կեցցէներու ուարկայ եղած է, մէկ օրէն միւսը մոռութեան մէջ կը գլորուի։ Իրաւ է թէ դերասանը շատ գեղեցիկ անուն մը կը ձգէ ապագայ սերունդներուն, սակայն այդ ապագան եթէ ուզէ հետաքրքրուիլ այդ դերասանով չպիտի կրնայ գաղափար մը կազմել անոր ինքնայատուկ դերասանութեան վրայ։

Հօլասի մասով, վերիշումը կ'ունենամ Ազամեանի, Սիւսակի, Պէկլրեանի մասերուն՝ որոնք նոյնպէս ամենամօթ մնացած են մեր նոր սերունդին, բայց Հօլասի համար ասոնցէն չէ, դեռ թարմ է յիշատակը, ու դեռ հոգիս վեց ամիս առաջ Վարէթէն արաբ ինքն էր որ կը գնացէր խաղամոյն ձօրձիոի դերով։

Հօլաս շատ մեծ դժբաղդութիւններու հանդիպած է բեմի վրայ և երբեք չէ վնասած իր սիրելի ասպարէզին ու մոլեգնօրէն զեմպրած է ամէն ասպարէզներուն։ Վերջին շրջանին, երբեմն մը չափազանց բարեացած՝ չէր ուզեր խաղալ, երբ արդէն մեռ կղզի կոմբրի ատասպագին ցաւ մը զինքը կը նեղէր. ժողովուրդը հաւաքուած էր ու ծափահարութիւնները ծայր սուած. չեմ կրնար խաղալ կը պնդէր. սակայն ուրիշ խաղացող չկար. պէտք էր խաղալ. ձեռքերը գրպանը դրած շարունակ կը քալէր բեմին վրայ ու բարիութիւնէն Բինի հետեւեալ հատուածը կ'արտասանէր՝ զոր ժամանակին սորված էր. «Ո՜հ անիծեալ արուեստ, ուր ոչ մէկ զգացմունքին մեղի կը վերարերի ուր ա՛չ մեր ուրախութիւններուն ոչ մեր ցաւերուն տէրն ենք... ուր չանիչանուած սրտով պէտք է ֆալսատֆ խաղալ, ուրախ սրտով պէտք է Համլեթ խաղալ, մէյա դիմակ մէյա դիմակ... ու երբեք ինական դէմք»։ եկան յիշեցնել իրեն որ ակոսան ժամանակը կ'անցնի և թէ ժողովուրդը անհանդիսատ կ'ըլլայ։ «Ժողովուրդը ինձի կ'ապասէ... այո՛ այո՛, ժողովուրդը անհանգիստ կ'ըլլայ... որովհետեւ ան ինձի կ'ապասէ զուարճանալու համար ու չգիտեր թէ քարկութիւնս ու ցաւս կը իեղդեն զիս, ան ինչ տանջանք. ու սակէ զատ եթէ բան եղլամ, եթէ չժպտիմ այն տեղերը ուր ժպտիլ պէտք է, եթէ բարկութեանս մէջ սիպամ մը ընեմ, հասարակութիւնը պիտի խնդայ վրաս, հասարակութիւնը սբ. բան մը չգիտեր, որ բան մը չհասկնար և որ վարագոյրին եռին անցած դարձածներէն երբեք տեղեկութիւն չունի, և մեզի դերասաններս մեր դերերուն կերպերը արտայայտող ինքնաշարժ մեքենաներու տեղ կը դնէ»։ Ասիկա բողոք մըն էր, կծու բողոք մը այն բոլոր ինքնասէրներուն քննադատներուն որոնք բնաւ նկատի չեն առներ դերասանին արտադրութիւնները։ Վերջապէս Հօլաս բեմ եկաւ և չատ յաղթական ներկայացուց իր դերը։

Հօլաս ճշմարտապէս դերասան, ապրեցաւ պօհէմ դերասանը ու ի հարկին չատ մը զլուզուիներ ունեցաւ գաւառներու մէջ, բայց երբեք վնասուած։

Մանը եկաւ իր վերջակէտը դնելու, և կեանքի ինական թատերգութեան վերջին վարագոյրը իջաւ ու Օսմ. բեմի ամէնէն կարողագոյն մէկ անդամն ալ հոգին յանձնեցինք։ Ասիկա երազային կը թուի, և երբեք չեմ ուզեր հաւատալ թէ Հօլաս մեռած է. Հօլաս կ'ապրի այն բոլոր համակիրներու սրտերուն մէջ որոնք անդիմադրելի ազդեցութիւն մը ունեցան անոնց վրայ։

Յաղթարարութեան պատուոյ, չէի ուզեր հաւատալ թէ այն տաժանելի Հօլասն է որ պիտի թաղեն ու այն հոյակապ տարաբ մարդն է որ կը բաժնուի իր ընկերակիցներէն։

ԵՆՈՎՔ ՇԱՒԼԻՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՔՈՒՆԻ ՓՈՐՁԸ. — ՇՆԶԱՌԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԻՔ ՄԸ.— ՏԵՆԴԻՆ ԱԶԳԱԲԱՐԻՉԸ.— ԱԶՔԸ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ ՄԱՐԴ ՄԸ. — ՀԻՒԱՆԴ ՆՈՐԱՏԻՆ ՄԸ։

Նամիթ բժշկական վարժարանին բրօֆէսօրներէն Մ. Սանֆան Լբաւբ, որ ինքնասոյն սերնդագործութեան հարցին մէջ մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերաւ վերջերս, բոլորովին նոր ու չատեկան փորձեր կատարած է էլեկտրականութեամբ քուն արտադրելու մասին։

Այս նորահնար մէթոտը, իր անվնաս յատկութեան համար նախընտրելի է քլորոֆորմէն, որմէ յաճախ կարգ մը անպատեհութիւններ կը ծագին վիրաբուժական գործողութեանց առթիւ։

Մ. Լբաւբ, իր արհեստակիցներուն հակոզութեան տակ, ենթարկուեցաւ 35 վոլթ ունեցող էլեկտրաշարժ մեքենայի մը ազդեցութեան, որուն էլեկտրական ընդհատուած հոսանքին ուժգնութիւնը չորս հազարերորդ ամփերի կը հասնէր։

Բանական վայրկեան տեւողութիւն ունեցող երկու յաջորդական նիստերու մէջ կրեց էլեկտրական հոսանքին ազդեցութիւնը առանց կորսնցնելու իր անձին գիտակցութիւնը, և երազի մը մէջ եղածի պէս, կը լսէր իր շուրջը կատարուած բոլոր խօսակցութիւնները։

Այդ միջոցին կրած ամէնէն դէշ տաղտուկութիւնը եղաւ իր մասնագիտական կարողութիւններուն յաջողուելուն անհաւատացումին զգացողութիւնը։ Բնական այս վիճակը մեզի կը յիշեցնէ մղձաւանջի վայրկեանը, ուր մարդ անկարող կը զգայ իր անձը գլխագրաւելու երազային վտանգներու դէմ։

Տարթնօռը, կէս թմրած վիճակ մէջ, մասամբ վառ պահելով իր մասնագիտական կարողութիւնները, չէր ուզած որ իր պաշտօնակիցները աւելի առաջ տանին փորձը և բոլորովին անզգայ վիճակի մը մատնեն զինքը։ Այս կոմաւոր՝ բայց տաժանելի ճգնաժամէն քիչ յետոյ, Մ. Լբաւբ իր նախկին վիճակը ստանալով կարեւոր բանախօսութիւն մը արտասանեց գիտական ընկերակցութեան մը առջեւ, որուն պատուակալ անդամն է։

* * *

Pneumatogène կոչուած շնչառական գործիք մը հնարուած է ասկասատակցութեամբ երեք առարկայի գիտնականներու՝ Պամպէրի, Պէօքի և Վանցի։

Գործիքն գլխարարք է, պարզ գործածութիւն մը ունի. ամենամարտաբ եղանակով կը նորգէ հանքերու տարտնուած օդը։ Բանի մը բառով բացատրենք գործիքին էական կազմութիւնը։ — Հանքագործը երկանիվով խարտեաշի մը միջոցով արտաշնչած օդը՝ նախապէս oxylithe զարտնեղող երկու փամփիտներու մէջէն անցընելով, ձգանիւէ պարզի մը մէջ կ'առաջնորդէ զայն։

Ինչպէս գիտնք, oxylithը կը պահէ ապականուած օդին մէջ գտնուած ածխաթթուն թթուն ու ջուրը, և միւնոյն քանակութեամբ մաքուր թթուածին դուրս կը հանէ։

Այս եղանակով օդը բոլորովին կը վերանորոգուի։ Մինչև այսօր pneumatogèneով կատարուած փորձերն խիստ յաջող արդիւնքներ տուած են։

* * *

Տենդին ազդարարիչը բոլորովին նոր գիւտ մըն է և եղական իր տեսակին մէջ։ Բժիշկը հիւանդին անուշներուն տակ կը գտնէ գործիքը։ Երբ ենթակային մարմնոյ ջերմութիւնը նախատեսուած ատիճանին հասնի, մասնաւոր սրսի մը մէջ գտնուող էլեկտրական զանգակը կը սկսի հնչել։

Ինչպէս կը տեսնուի, գիւտը ինքնատիպ է և անոր գործածութիւնը հիւանդանոցներու մէջ կրնայ գործնական օգուտներ ունենալ։

Աստղի սիպակներու առջեւը առնելու համար ամէն հիւանդ իր մասնաւոր էլեկտրական զանգակը պիտի ունենայ և հիւանդապետը, գիշեր և ցերեկ, ակնոց պիտի դնէ զանգակներու դաշնակաւոր հնչումին։

Տենդին ազդարարիչ գործիքին չնորհիւ մասամբ պիտի գլխարանան հիւանդներուն դեղ տալու միջոցները։

* * *

Տասնեակ տարիներ առաջ, Բարիզի շրջականերէն մարդ մը դժբախտութիւնը կ'ունենայ կորսնցնելու իր աջ աչքը։ Օրին մէկը կեռասենիի մը ծառէն վար իյնալով՝ դէմքը ցիցի մը կը զարնուի։ Լնդհարումի սասարութենէն՝ ոյսը և ձախ աչքը տարուբերութիւններով կը վիրաւորուին։ Մինչ այս մինչ այն, երբ վէրքերը սպիանալու վրայ էին, և մեր մարդուկը արդէն կենսատու ճառագայթներուն տակ կը տաքնար հանդարտ ու խաղաղիկ, մեծ կ'ըլլայ զարմացումը երբ քիթն խոռոչէն լոյս մը կը նշմարէ, որու չնորհիւ կը յաջողի իր ոտքին քով գտնուած ծաղիկներուն այլազան գոյները որոշել։

Հետզհետէ վարժութիւնով կը սկսի քիթով տեսնել և մօտաւոր առարկաները դիւրութեամբ իրարմէ զատազանել, պայմանաւ որ անոնք քիթին ուղղութեամբ դրուին։ Այսպէս, մինչև մահուան օրը անոր քիթը տեսողութեան գործարանի պաշտօնը կատարեց։ Այս երեւոյթին պատճառը ուրիշ բանի վերագրելի չէ, բայց եթէ ամենապնին տեղափոխութեան։

* * *

Կովկասի գաղթականներէն Գարբօթա Թրիանթի անուն յոյն կին մը, որ վերջերս Լարիսա հաստատուած էր, սատակի ու անհկարարելի ցաւերի յետոյ ծնունդ կուտար անպիսի ֆիզիկական մը։ Նորածինին գունդը կը նմանի կռսիկի գունդին, քիթին վերնամասին վրայ կայ միակ աչք մը՝ չափէ աւելի մեծ և չարագուշակ չորով մը փարուած։ Կարծես թէ կիկլոպ մըն է։ Սրունքները լարակ ու կարճ, իսկ թեւերը չափազանց երկայն են և վերջաւորած տարօրինակ ձեռքերով, որոնցմէ իւրաքանչիւրը ութ մատ ունի։ Կը հաստատեն թէ այս մարդաձիւաղը կ'ապրի դեռ։

Եւ բանի թէ մարդկի կապկիկն սեռած չեն!

ՀՐԱՉԵԱՑ ՏԻՐՈՒԿԻ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆՇՈՒՍԻՆ.—

Ինչպէս յայտնի է, Առաջն. Փոխ. Տ. Վահան Քհն. Տ. Ներսէսեան մնացեալ 1905 ամսան դիմում բրաւ Կարնոյ Առաջնորդ Գեր. Տ. Զաւէն Վրդ.ի, որպէս զի Պատրիարքարան դիմէ և նպաստ մը խնդրէ Խնուսի աղքատներուն, որոնց վիճակը սրտաճմլիկ գոյներով ներկայացուած էր, քանի որ խրատչունչ ձմրան առթիւ հունձքերը աւելի նուազ էին քան նախորդ տարին։ Տեղւոյն Առաջն. Փոխանորդը աղքատներուն օգնութիւն մը ընելու համար դարձեալ Պատրիարքարան դիմում բրաւ, և Նպաստից Յանձնաժողովը 50 ոսկիի գումար մը յատկացուց Խնուսի աղքատաց և զայն յանձնեց Կարնոյ Քաղաք. և Կրօն. Վարչութեան, որպէս զի հարկ եղած բաշխումը կատարէ. սակայն տակաւին բացարձակապէս ստոյգ. ես անձնապէս երախտապարտ եմ Կարսոյ Ժողովուրդին ու անոր տէրոյ հրամանատարը և ո՛չ միայն ես այլ և ամբողջ Ծարագոյն Ասիոյ ընակչութիւնը հրաշ հաստատակ է Կարսոյ Ժողովուրդին տիրոջ։

Տուարհան չինգալու համար գերմարդկային ճիգեր կ'ընէր, ինք որ խակսան տէրն էր Կարսոյ Ժողովուրդին, հիմա Կարսոյ Ժողովուրդի կեղծ տիրոջ մը անունը կը լսէր։

Խառնածինը շարունակեց.

—Տէրը կը փափաքի որ դուք ազատ ըլլաք վաղուընէ առաջ, ուր դատական պատուիրակ մը հոս բանը պիտի գայ յատկապէս ձեզ հարցաքննելու. տէրը կը փափաքի որ դուք ազատ արձակուած ըլլաք ու այս հարցաքննութիւնը տեղի չունենայ։ Անհասկի ես հոս եկած եմ ձեզ ազատելու տեսքը և տիկնայք, ու վստահ եմ որ իմ այս ծառայութիւնս պիտի գնահատուի ձեր կողմէ։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ)(189)(

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ՄԵԳՐԱԼՈՒՍՆԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԻԴ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀՐԱՄԱՆԸ

Անդղկացի տեղակալին խոր քունն ու թմրութիւնը տեսնելով բանտին սենեակը՝ զոհոնակ երեւոյթ մը առաւ. ալ հիմա կրնար ոսկի գործի։ Մութը աղէկ մը կոխած էր, ամէն կողմ խորհրդաւոր հանդամանք մը ստացած էր այս պահուս, Լիտիաս ճամբորդութեան գդակ մը անցուց գլուխը, վերջին ակնարկ մը ուղղեց սենեակին մէկ կողմը խարսնացող տեղակալ Պիւլվրի վրայ ու մեկնեցաւ յարկաբաժինէն անոր պահպանութիւնը յանձնելով գինով սեղանակիցին։

Զգուշաւոր քայլերով առաջացաւ անօրէնը դէպի Բլօքէսբրի ստորերկրեայ յարկաբաժինը ուր չորս ծովահէնները բանտարկած էր քիչ առաջ, հնդիկ զինուորները իրենց հակառակութիւնը կը շարունակէին, որոնց հրացանները ուն սուրները կը փայլէին պէտքացող լայնոն աղօտ ցոլքերուն տակ։ Այս հրնդիկները կարծես քարէ արձան կորած էին նոյն պահուն, իրենցմէ ոչ ոք տեղէն կը շարժէր ու ոչ ոք ուշադրութիւն կ'ընէր անօրէնին հոն գալուն։ Լիտիաս շարունակելով առաջանալ, հասաւ ուղեւորներուն սենեակին ու պատուհանին առջեւ, և տեսնելով որ զինուորները բնաւ հետաքրքրութիւն չեն ցուցնիր բանտարկեալներուն շուրջ անցած դարձածներու։

—Հնդիկին ըսածը ճիշդ էր, ըսաւ, ընկերներուդ հրամանդ ստացած են ու բնաւ ձայն պիտի չհանեն եթէ ծովահէններդ փախչիլ փորձեն. կ'երեւայ որ տառնք ալ երդում ըրած են ամէն պարագայի մէջ վարպետին հպատակելու։

Լիտիաս այսպէս մտածելով ձեռքի բանալին խոթեց երկաթէ դրան կողպանքին մէջ ու դուռը բանալով տեսաւ որ երկու այր մարդիկ պառկած ուշէն նստած էր խօսակցին։ Զարմացաւ, չկրցաւ նշանակութիւն տալ անոնց անտարբերութեան։ Սենեակին մէկ կողմը փայտի կոչտ սեղանի մը վրայ կը մնար գեռ անոնց իրիկնամուտ ճաշին մնացորդը որմէ հոտիւ քիչ մը բան կիրած ըլլալ կը թուէին. Լիտիաս պատչաճ կերպով բարեւեցով դանանք,

—Պարոն ճենթլմէնները, ըսաւ կը խնդրեմ որ հանձիք մինչ սենեակը անցնիլ ուր տիկինները կը բնակին, հոն Լիտիաս խօսք առնելով,

— Տեսաք և Տիկնայք, ըսաւ, ես ձեր չարին համար ալ ընելիքներ ունիմ։

Ծովահէն կարծուած ուղեւորները Լիւսինէն ու Տուարհան ո՛չ նուազ զարմանք զգացին այս անորոշ անակնկալէն։

—Ես բանտին անօրէնն եմ, շարունակեց սիրալեղ շեշտով մը և եկած եմ պրպտիլ ծակ մը բանալու ձեզ համար։

—Ծակ, կատակեց դուքսը, բայց ծակ չկայ պարսպին վրայ։

—Պարսպին վրայ բացուած ծակ մը պատի պիտի չբերէ հատատութեան անօրէնին, յարեց Լիտիաս. ես դուռը բաց պիտի ձգեմ ձեր տրամադրութեան տակ, չեմ գիտեր թէ հաճելի պիտի թուի ձեզ այս պարագան ու պիտի հանձիք միւս սենեակը անցնիլ։

Երիտասարդները անձայն անձուն հետեւեցան անօրէնին, որուն ուղեկցութեամբ մտան հանդիպակաց սենեակը։ հոն Լիտիաս խօսք առնելով,

— Տեսաք և Տիկնայք, ըսաւ, ես հասարակաց բանուկ ճամբէն պիտի չերթամ։

—Ազէկ կ'ընէք, կատակեց Տուարհան, եթէ այդպէս չընէիք մենք պիտի չկրնայինք ձեզ հետեւիլ։

Տնօրէնը վերջին ծայր հաճոյք զգալով այս կատակախառնութիւններէն,

— Իրաւ է որ ձեզի հետ խօսակցիլը շատ հաճոյալի պիտի ըլլար, ըսաւ, բայց գործը սոսկզդական է ու ժամանակը թանկագին։ Ձեզի խիստ կարեւոր ու խիստ մեծարժէք յայտարարութիւններ պիտի ընեմ ու կը խնդրեմ ուշադրութեամբ ունկնդրէք ինձ։

— Ձեզի նուիրուած ենք, տէր անօրէն։

—Առանց յապաղումի մէկ խօսքով ըսեմ ձեզ թէ Կարսոյ Ժողովուրդին պաշտպանութիւնը կը վայելէք։ Բանտարկեալները ակնարկներ փոխանակեցին, ինչ որ չվրիպեցաւ Լիտիասի աչքերէն որ շարունակելով,

—Մի՛ թեւանատուք, ես կը վրատանդեմ զձեզ ստոյգ աղբիւրներէ,

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՔՈՒՆԻ ՓՈՐՁԸ. — ՇՆԶԱՌԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՈՐԾԻՔ ՄԸ.— ՏԵՆԴԻՆ ԱԶԳԱԲԱՐԻՉԸ.— ԱԶՔԸ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ ՄԱՐԴ ՄԸ. — ՀԻՒԱՆԴ ՆՈՐԱՏԻՆ ՄԸ։

Նամիթ բժշկական վարժարանին բրօֆէսօրներէն Մ. Սանֆան Լբաւբ, որ ինքնասոյն սերնդագործութեան հարցին մէջ մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերաւ վերջերս, բոլորովին նոր ու չատեկան փորձեր կատարած է էլեկտրականութեամբ քուն արտադրելու մասին։

Այս նորահնար մէթոտը, իր անվնաս յատկութեան համար նախընտրելի է քլորոֆորմէն, որմէ յաճախ կարգ մը անպատեհութիւններ կը ծագին վիրաբուժական գործողութեանց առթիւ։

Մ. Լբաւբ, իր արհեստակիցներուն հակոզութեան տակ, ենթարկուեցաւ 35 վոլթ ունեցող էլեկտրաշարժ մեքենայի մը ազդեցութեան, որուն էլեկտրական ընդհատուած հոսանքին ուժգնութիւնը չորս հազարերորդ ամփերի կը հասնէր։

Բանական վայրկեան տեւողութիւն ունեցող երկու յաջորդական նիստերու մէջ կրեց էլեկտրական հոսանքին ազդեցութիւնը առանց կորսնցնելու իր անձին գիտակցութիւնը, և երազի մը մէջ եղածի պէս, կը լսէր իր շուրջը կատարուած բոլոր խօսակցութիւնները։

Այդ միջոցին կրած ամէնէն դէշ տաղտուկութիւնը եղաւ իր մասնագիտական կարողութիւններուն յաջողուելուն անհաւատացումին զգացողութիւնը։ Բնական այս վիճակը մեզի կը յիշեցնէ մղձաւանջի վայրկեանը, ուր մարդ անկարող կը զգայ իր անձը գլխագրաւելու երազային վտանգներու դէմ։

Տարթնօռը, կէս թմրած վիճակ մէջ, մասամբ վառ պահելով իր մասնագիտական կարողութիւնները, չէր ուզած որ իր պաշտօնակիցները աւելի առաջ տանին փորձը և բոլորովին անզգայ վիճակի մը մատնեն զինքը։ Այս կոմաւոր՝ բայց տաժանելի ճգնաժամէն քիչ յետոյ, Մ. Լբաւբ իր նախկին վիճակը ստանալով կարեւոր բանախօսութիւն մը արտասանեց գիտական ընկերակցութեան մը առջեւ, որուն պատուակալ անդամն է։

* * *

Pneumatogène կոչուած շնչառական գործիք մը հնարուած է ասկասատակցութեամբ երեք առարկայի գիտնականներու՝ Պամպէրի, Պէօքի և Վանցի։

Գործիքն գլխարարք է, պարզ գործածութիւն մը ունի. ամենամարտաբ եղանակով կը նորգէ հանքերու տարտնուած օդը։ Բանի մը բառով բացատրենք գործիքին էական կազմութիւնը։ — Հանքագործը երկանիվով խարտեաշի մը միջոցով արտաշնչած օդը՝ նախապէս oxylithe զարտնեղող երկու փամփիտներու մէջէն անցընելով, ձգանիւէ պարզի մը մէջ կ'առաջնորդէ զայն։

Ինչպէս գիտնք, oxylithը կը պահէ ապականուած օդին մէջ գտնուած ածխաթթուն թթուն ու ջուրը, և միւնոյն քանակութեամբ մաքուր թթուածին դուրս կը հանէ։

Այս եղանակով օդը բոլորովին կը վերանորոգուի։ Մինչև այսօր pneumatogèneով կատարուած փորձերն խիստ յաջող արդիւնքներ տուած են։

* * *

Տենդին ազդարարիչը բոլորովին նոր գիւտ մըն է և եղական իր տեսակին մէջ։ Բժիշկը հիւանդին անուշներուն տակ կը գտնէ գործիքը։ Երբ ենթակային մարմնոյ ջերմութիւնը նախատեսուած ատիճանին հասնի, մասնաւոր սրսի մը մէջ գտնուող էլեկտրական զանգակը կը սկսի հնչել։

Ինչպէս կը տեսնուի, գիւտը ինքնատիպ է և անոր գործածութիւնը հիւանդանոցներու մէջ կրնայ գործնական օգուտներ ունենալ։

Աստղի սիպակներու առջեւը առնելու համար ամէն հիւանդ իր մասնաւոր էլեկտրական զանգակը պիտի ունենայ և հիւանդապետը, գիշեր և ցերեկ, ակնոց պիտի դնէ զանգակներու դաշնակաւոր հնչումին։

Տենդին ազդարարիչ գործիքին չնորհիւ մասամբ պիտի գլխարանան հիւանդներուն դեղ տալու միջոցները։

* * *

Տասնեակ տարիներ առաջ, Բարիզի շրջականերէն մարդ մը դժբախտութիւնը կ'ունենայ կորսնցնելու իր աջ աչքը։ Օրին մէկը կեռասենիի մը ծառէն վար իյնալով՝ դէմքը ցիցի մը կը զարնուի։ Լնդհարումի սասարութենէն՝ ոյսը և ձախ աչքը տարուբերութիւններով կը վիրաւորուին։ Մինչ այս մինչ այն, երբ վէրքերը սպիանալու վրայ էին, և մեր մարդուկը արդէն կենսատու ճառագայթներուն տակ կը տաքնար հանդարտ ու խաղաղիկ, մեծ կ'ըլլայ զարմացումը երբ քիթն խոռոչէն լոյս մը կը նշմարէ, որու չ

կ'սպասենք և չգիտենք ինչո՞ւ և ի՞նչ նկատումներով ազգասանները այս բաշխումը չկատարուեցաւ։ Անցեալները Ս. Պատրիարք Հօր մէկ գրութեամբ կարելի եղաւ հասկնալ թէ Կարնոյ Վարչութիւնը ուզեր է հաշիւը զոցել և հանդել Ս. Պատրիարքը թէ «այդ 50 ոսկին ծախսուեր է ինքնուսէն երզրում գացող մէկ-երկու ազգաս ընտանիքներու համար»։ հոս է որ մեր զարմանքը կը կրկնապատկուի։ Ինչպէս կարելի է բացէն այսպիսի պատրուակով մը գոցել խնդիրը։ Այն տեղն երբ Կարնոյ վարչութիւնը իր ծախսին հաշիւը կը ղրկէր Պատրիարքարան, Տ. Վահան Հայրը Երզրում կ'երթար Մեծ Պահոց մէջ, նոյն խնդրով։ և եթէ այդ 50 ոսկին ծախսուած էր ինչո՞ւ Տ. Վահան Հօր խնդրոյ տուին ու. խոստացան ընդհուպ բաշխումը կատարել։ արդեօք Կարնոյ վարչութիւնը Պատրիարքարանը խաբելու համար ուզեց իմանալ նախ անոր կամքը։ եթէ խնայելէս 50 ոսկին ծախսուած էր, ինչո՞ւ և ի՞նչ պատճառաւ խոստում եղաւ Տ. Վահան Հօր։ կը յուսանք որ Պատրիարքարանը հարկ եղածը կը տնորինէ այս մասին։

Ս. Տ. ՍՄԲԱԴԵՆԵԱՆ

×

ՀԱԼԷՊԻՆ։—

Քաղաքիս եկեղեցիներուն մէջ հին ժամանակներէ մնացած և բաւական թանկարժէք հնութիւններ կան, որոնք սակայն լքուած վիճակ մը ունին։ Այսպէս կարգ մը քահանաներ և եկեղեցւոյ պաշտօնեաներ՝ ժամկոչ, լուսարար են. վարագոյրները իրենց անկողիններուն և վերմակներուն համար գործածած են, առարկելով որ անպէտ են։ Իսկ կարգ մը խղճաներ եկեղեցական պատկերներ փոչիներու մէջ նետուած փնտռելու դատապարտած են։ Լաւ չըլլար արդեօք որ տեղւոյս Աղդ. Վարչութիւնը ի մի հաւաքէր բոլոր եկեղեց. հնութիւնները և կամ ի չոյ եկեղեցիներու մուտքին նոտատաւոր գլխով մը վահաւէր գտնուն։ Ե.

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԵԿԱՄՈՒՏԻ ԱՍՏԻՃԱՆԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԻՆ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ

ԳՐԷՑ՝ ԲՈԼ. ԼԷՕՆԱՍ-ՊՈԼԻՏՕ
Անդամ Ֆրանսական Ակադեմիոյ

Գրէթէ քառորդ դարէ ի վեր խօսք կայ Ֆրանսայի մէջ ներմուծել եկամուտի ընդհանուր տուրք մը ասոիճանական կամ յառաջադիմական ձեւով։ Այս տուրքին փոխարէն ալ պիտի բարձուին հին ուղղակի տուրքերը, ինչպէս նաև չարժական դրամագլուխի հարկատուութեան ներկայ դրութիւնը։

Տուրքերու մեր (Ֆրանսայի) ներկայ դրութիւնը կ'ակսի մէկ դար առաջ։ Այդ թուականէն առաջ արքէն լուսամիտ մարդիկ կ'աշխատէին տարբերական տուրքեր հաստատելով բաւական հին գլխահարկին պէս տուրքերը որոնք անձնական տուրքի հանդամանք մը ունէին։ Մարդուն ստացուածքին, այսինքն առարկայական տուրքը միայն օրինաւոր կը համարէին, և չէին ուզեր անձնական եկամուտի, կամ, ուրիշ խօսքով, բուն անհատականութեան տուրք։ Գլխահարկը այսպէս անհետ եղաւ, առանց կամ նուազ քանձին եկամուտի տուրքը, որուն տեղ հաստատուն առարկայական տուրքեր եկան։ Այդ տուրքին ընծման բուն սկզբունքն էր անհաւար դերծ պահել իր հարստութեան եռանէն ըլլալիք ամէն տեսակ մանրակրկիտ խուզարկութիւններէ, տեսակ մը հաստատքնութենէ։

Ուղղակի առարկայական տուրքերու դրութիւն մը կազմակերպուեցաւ։ Զորս են.—Շինուած կամ չշինուած հողային սեփականութեանց կալուածատուրքը։ դուներու և պատուհաններու տուրքը. արհեստային տուրքը (բաթանթ), որուն ենթարկուած է արհեստային կամ առեւտրական գործունէութենէ դոյացած եկամուտը կամ վաստակը, վերջապէս անձնական չարժուն ստացուածքներու բաստ տուրքը, որ իսկապէս վարձակալութեան տուրք մըն է, որ քաղաքներուն մէջ ասոիճանաբար նուազեալ սակացոյցի մը համեմատ քաղքենի դասակարդերուն դիրութիւններ կուտայ, և մասամբ ալ փոքր հարստաւորներուն բեռները կը թեթեւցնէ բամ բոլորովին կը բառնայ։ Այս չորս տեսակ տուրքերէն մէկը միայն—դուներու և պատուհաններու տուրքը—լոյծ քննադատութեան հիմ մը ունի։ Բայց դիւրին է այս տուրքին ոստոտութիւնը մեղմացնել, և հաւասարակշռութիւնը վերահաստատել, և բարձրացնել չշինուած հողային սեփականութեանց տուրքը (չենքերու դնահատման տուրքը)։ Զորս հին ուղղակի տուրքերը 501 միլիոն ֆր. կը բերին։ Առաջ վրայ բարդել պէտք է նաև դատաստանքներուն և գիւղամասերուն մէջ գանձուած յաւելուածները (յաւելուածական ռանդիմ կոչուածը), որոնք 466 միլիոն ֆր. կը հայթայթեն։ Ուստի այս չորս տուրքերուն համագումար արդիւնքը գրէթէ մէկ միլիարդ ֆր. է։ Տարեկան ըստ ինքեան աճումն ալ 7-8 միլիոն ֆր. է։

Շարժուն (արժէքներուն հետզհետէ զարգացումը սա՛ արդիւնքը ունեցաւ որ հարստութեան այս մասը մասնաւորապէս ծանրաբեռնուեցաւ տուրքերով, այսինքն չորս առ հարիւր տուրք մը այդ արժէքներուն կամ արժեթուղթերուն յատուկ բերած հասոյթին վրայ։ Ասոիճանաբար բամենթուղթերուն և պարտաթուղթերուն եկամուտը տուրքի ենթարկուեցաւ, 4%-ին մինչև 10%-ի դրաշմատուրքի միջոցաւ։ Ակէց ալ տարին կուգայ 189 միլիոն ֆր.։

Ստացական առարկաներու և հասոյթներու վրայ տուրքերու այս ամբողջութեան տեղը կ'ուզէ բռնել երկրագործական նախաբար Քայլոյի անձնական եկամուտի ընդհանուր ասոիճանական տուրքը։ Օրինագիծը յանձնաժողովի մը դրած է, որ տակաւին չէ վերջացուցած իր աշխատութիւնը։

Բայց Քայլոյի ծրագիրը չի դպչիր ուղղակի տուրքերուն այն մասին որ կը հոսի գաւառներուն և գիւղամասերուն արկղերուն մէջ։ Նախաբարը դիտէ թէ այս տեղական հասոյթներուն բարեկարգութիւնը արտասովոր կերպով վտանգ խնդիր մըն է։ Ուստի իրրեւ տեղական տուրք ամբողջութեամբ կը թողու առ այժմ չորս հին ուղղակի տուրքերը, որոնց «չորս պառաւները» անունը կը տրուի խորհրդարանական արկղերէնով։ Հետեւաբար ծրագրուած տուրքերու բարեկարգութիւնը ո՛ր բան ալ փոխարերի ըլլայ, ամէն պարագայի մէջ սակաւին թերի է։ Պետութիւնը իր կողմէն 501 միլիոն ֆր. պիտի կորսնցնէ հրաժարելով արդի չորս ուղղակի տուրքերէն։ Նաև պիտի կորսնցնէ 189 միլիոն ֆր. չարժուն արժէքներէն։ Այսինքն խնդիրը 690 միլիոն ֆր.-ի չուրջ կը դառնայ, զոր Պետութիւնը պարտաւոր է գտնել իր նոր ծրագրական եկամուտի տուրքով։

Ֆրանսայի մէջ հանրային կարծիքը ամէն բանէ աւելի կը վախնայ հարկաւորական հաստատքնութենէն և քիմծէն գնահատումներէ։ Ֆրանսացիք չեն սիրեր որ տուրքի պաշտօնեաները, իրենց դրացիները և մրցակիցները իրենց առեւտրական գործերուն դաղտնիքը իմանան։

Անձնական և ասոիճանական եկամուտի տուրքի մը դէմ ընդհանուր դժգոհութիւնը Ֆրանսայի մէջ պատճառ եղած է որ քառորդ դարէ ի վեր վիժած են այս տեսակ բոլոր օրինագիծերը, որոնց հեղինակները եղած են Մանեէն, Տումէ, Ռուվիէ և ուրիշներ։ Բայց որովհետև «յառաջադիմական անձնական տուրքը» գրէթէ կէս դարէն ի վեր արմատական կուսակցութեան ծրագիրը կը զարդարէ, և որովհետև այս կուսակցութիւնը հիմա Ֆրանսայի մէջ ամենէն ազդեցիկն է, ուստի չուզեր տուրքի բարեկարգութիւնն իր դաղափարէն դրաժարիլ։

Ի հարկէն Ֆրանսայի մէջ հանրային կարծիքը թերեւս գանէ եկամուտի տուրք մը՝ Անդլիական Եկամտի տուրքին ձեւով։ Ինչպէս յայտնի է, անդլիական այդ տուրքը հինգ չափի վրայ կը բարձրանայ, և այդ չափերէն իւրաքանչիւրը եկամուտի տուրք մը կը ներկայացնէ։ Այս տարբեր չափերուն միջև ո և է կապակցութիւն չկայ։ Միայն թէ, երբ հարկատու մը անտարական եկամուտի մը պատճառաւ փոխարի մասամբ կամ բոլորովին ազատ կացուցուիլ նոյն տուրքէն, պարտաւոր է ապացուցանել թէ բոլոր չափերը (եկամուտի կամ հասոյթի ազբիւրին չափերը) միացնելով դարձեալ տուրք տալու բաւական եղող եկամուտ մը չեն ներկայացներ։ Ուրիշ կերպով անդլիական եկամտի տուրքին ծրագրին մէջ այն հինգ չափերը բնաւ մէկ գլուխի վերածուած ամբողջութիւն մը չեն ցոյց տար, և հարկատուին ամբողջ եկամուտը անծանօթ կը մնայ—ի բաց առեալ վերաբերեալ մասնաւոր պարագան, այսինքն երբ հարկատուն պարտաւորի իր գործին ամբողջ դաղտնիքը պարզել՝ տուրքէն ազատ կացուցուելու համար։

Ակէց զատ անդլիական եկամտի տուրքը ասոիճանական կամ յառաջադիմական նկարագիր չի կրեր։ Այդ նուազական է՝ այն մտքով որ բարդուելու փոքր եկամուտներու համար ամէն տուրքէ, բացարձակ ազատութիւն և մեղմ եկամուտներու համար ալ չափաւորութիւն կը թոյլատրէ։ Բայց չատ փոքր և մեղմ եկամուտները բացառութիւն ըլլալով, մեւս բոլոր եկամուտները տուրքի նո՛ւն չափով միայն կը վճարեն։ Իրաւ է թէ այս միջոցիս կը խորհուի իրական ասոիճանաւորում մը կամ յառաջադիմութիւն մը ներմուծել անդլիական եկամտի տուրքին մէջ և յանձնաժողով մը քննութիւն կատարած է այս ուղղութեամբ, Սըր Ջարլզ Տիլքի նախագահութեան տակ, բայց անդլիական մամուլին մէջ բուռն ընդդիմութեան կը պատահի այս մասը լուծում մը, և երբեք յայտնի չէ թէ պիտի ընդունուի։ Եկամուտի զանազան գլուխները առանց միացնելու անդլիական դրութիւնը արդարև կը մերժէ ո և է յառաջադիմութիւն։ Երբ Մ. Քայիօ, որ կը պարծի ըրիտանական դրութիւնը իրեն սիրաբ առած ըլլալուն վրայ, եկամուտի զանազան գլուխները կը միացնէ և անհատական հարստութեանց դաղտնիքը մերկապարանոց ընել կ'ուզէ, յայտնի է թէ լացարձակ ազատագրումն է ասիկա անդլիական դրութեան։

Քայլոյի ծրագիրը եկամուտները կը բաժնէ հօթը դասաւորութեանց (անդլիական հինդին տեղ)։ Այս հօթը դասաւորութեանց իւրաքանչիւրը մասնաւոր չափ մը կամ դլուխ մը կը կազմէ։ Հետեւեալներն են.—

1. Շինուած հողային սեփականութիւններէն դոյացած եկամուտ։

2. Չշինուած հողային սեփականութիւններէ դոյացած եկամուտ։

3. Շարժուն դրամագլուխէ ձեւացած եկամուտ։

4. Վաճառականութենէ, արհեստէ և ինչ ինչ պաշտօններէ (նոտար, բարեան)։ դոյացած վաստակ։

5. Դիւղատնտեսային գործերէ (իբրեւ ագարակի վարձակալ կամ տնկիս ագարակաբեր) դոյացած վաստակ։

6. Հանրային կամ մասնաւոր թուշակներ, վարձքեր, հանդամանի թուշակներ և ցկեանս հասոյթներ։

7. Անկախ գործի ապարէշներէ (ազատական արուեստներ) և ամէն չահաբեր զբաղումներէ դոյացած եկամուտ, որոնք վերոգրեալ դասաւորութեանց մէջ դիչատակուած չեն։

Այս զանազան դասաւորութիւններէն դոյացած եկամուտը տուրքի պիտի ենթարկուի առանց ամենց որքանութիւնը նկատելու։ 2, 5 և 6 գլուխներուն համար ինչ ինչ ազատարկութիւններ կամ դեղչեր պիտի ըլլան բոլոր այն փոքր հոդասէրներէ, որոնց եկամուտը 500 ֆր.-էն աւելի չէ։ Բաւ այսմ գիւղատնտեսական զբաղումները տուրք պիտի վճարեն ա՛յն վաստակէն միայն, որ 1250 ֆր.-էն աւելի բարձր է։ Տուրքէ ազատ են նաև 1250 ֆր.-էն վար եղող հանդամանի թուշակները և ցկեանս հասոյթները։ Թուշակներուն և վարձքերուն համար զեղչեր կան. 1250 ֆր.-էն վար թուշակներ տուրքէ ազատ են ա՛յն գիւղամասերուն մէջ, որոնք 3000է աւելի բնակիչ չունին, իսկ բնակիչներու թիւն աւելնալուն համեմատութեամբ ազատարկ կը մնան նաև 1500, 1750, 2000, 2500 ֆր. թուշակները։ Այս վերջինը, 2500 ֆր.-ը, Բարիզի համար միայն։

Առաջին երեք դասաւորութեանց համար տուրքին չափը միօրինակ հարիւրին 4 է, չորրորդէ հինգերորդ դասաւորութեան մէջ 3½ առ հարիւր, վեցերորդ և հօթերորդ դասաւորութեան մէջ երեք առ հարիւր։ Բայց չարժուն դրամագլուխներէն դոյացած կարգ մը եկամուտներու համար տուրքին չափը չատ աւելի բարձր պիտի ըլլայ։ Այսպէս անանունական արժեթուղթերուն եկամուտի տուրքը հարիւրին վեց, իսկ «փ տեսս» արժեթուղթերուն եկամուտին համար հարիւրին տասնը մէկ։

Ըսինք թէ օրինագիծը մէկ ամբողջութեան կը վերածէ հասոյթի զանազան գլուխները, հարկատուներուն ամբողջական եկամուտը որոշելու համար։ Երբ ամբողջ եկամուտը 5000 ֆր.-էն աւելի ըլլայ, պիտի ենթարկուի ամբողջական տուրքի մը, որ յառաջադիմական է և մինչև հարիւրին չորս կը բարձրանայ։ 4 %-ի այս ա՛յնպիսի տուրքը վեց առ հարիւրի կը բարձրանայ անանունական գնով արժեթղթերու կամ մուրհակներու համար, իսկ 11 %-ի «ի տես» մուրհակներու կամ արժեթուղթերու համար, ա՛յնպէս որ եկամուտի վերոգրեալ դասաւորութիւնները հարիւրին 10—15 հիման վրայ պիտի հանդչին։

Պարագաներու մեծագոյն մասին մէջ հարկատուին յայտարարութիւնը պիտի պահանջուի։ Գնահատիչ յանձնաժողովները արոց պաշտօնեաներէն զատ կը պարունակեն նաև հողատէրներ, ճարտարարուեստի պետեր, եւն. զորս պիտի անուանեն կառավարիչները։ Ֆրանսայի մէջ դաւառներու կառավարիչները ընտրական գործադրութեանց տակն գործակալի դիրք մը կը բռնեն։ Սակէց ան կը հետեւի որ ի հարկին ընտրականներու մեծ դեր մը կրնան կատարել հարկատուներուն եկամտին գնահատման միջոցին։ Կառավարչին ընտրական պայքարին նպաստաւորները պիտի նպաստաւորուին, իսկ ընդդիմադիրները պիտի ծանրաբեռնուին։

Իրաւ է թէ ուղղակի չեն պահանջուիր վճառականներու և գործարանատէրերու տումարները, բայց քննութիւնը ա՛յնքան խիստ պիտի ըլլայ որ վերջ ի վերջոյ ան ալ պիտի պահանջուի։ Օրինագիծին 37րդ յօդուածը կ'ըսէ.— «Բողոքի պարագային, բողոքողները պարտաւոր պիտի ըլլան ներկայացնել վաճառական տեղեկութիւններ և կանոնաւոր տումարներ, կամ ուրիշ ապացուցական վաճառթուղթեր։»

Ի մասնաւորի չարժուն արժէքներուն դալով, 80 և 81 յօդուածները պանքաները և Ֆրանսայի կամ արտասահմանի մէջ անունց մասնաճիւղերը կ'ենթարկեն ամենատիպ տակաւրդի մը։ Կ'արժէ այդ յօդուածները մէջ բերել բառ առ բառ, որոնք պատիւ պիտի բերէին Տրակոնի մը, և որոնք եթէ օրէնքի ոյժ ունենան, Ֆրանսայի մէջ ապրելը անկարելի պիտի ընեն պանքաներուն։

81րդ յօդուածը կ'ըսէ.—

«Արտասահմանի մէջ մասնաճիւղ ունեցող ֆրանսական Պանքաները, և Ֆրանսայի մէջ մասնաճիւղ ունեցող օտար պանքաները Ֆրանսայի իրենց կեդրոնին մէջ յատուկ տումարներ պիտի բռնեն, որոնց մէջ նշանակուած ըլլան իւրաքանչիւրը վիճակի առուին ամսուն Ֆրանսայի մէջ բնակող անձերու հաշուոյն արտասահմանի մէջ կատարուած բոլոր գործողութիւնները թուղթի կամ դրամի վրայ, ինչպէս նաև նոյն գործողութիւններուն մէջ բացուած բոլոր ընթացիկ հաշիւները չէքերու կամ ուրիշ տեսակ թուղթերու վրայ։ Այս ընթացիկ հաշիւները պէտք է ցոյց տան ամանդի կամ հաշիւի սէրիներուն անունները և բնակութեան վայրերը և առանդներուն կամ հաշիւներուն տեսակը։

«Վարչութեան արձանագրիչ պաշտօնեաները իրաւասութիւն ունին ուզած տանտնին տեղեկանալու այս տումարներուն մասին։ Անոնց առաջարկութեան վրայ Պանքաները պարտաւոր են մինչև մէկ ամիս յիշեալ առանդի հաշիւներուն կամ ընթացիկ հաշիւներուն մէկ ճշգրիտ ցուցակը հայթայթել։»

Վերջին հատուածը գործնականին մէջ հետեւեալ արդիւնքին կը յանգի.—Իւրաքանչիւր Պանքա պարտաւորուած է, երբ Ցուլիսին կամ Ցունուարին իր վեցամսեայ հաշուեցուցակը ղրկէ իր յանձնարարներուն, այդ հաշուեցուցակներուն ճշգրիտ և մանրամասն մէկ յիշատակագիրը Վարչութեան արձանագրութեանց դիւանին ալ ղրկելու։ Այս դիւանը ամէն կերպով տեղեկութիւն պիտի ունենայ Պանքայի յանձնարարներուն բոլոր հասոյթներուն և ծախքերուն վրայ։

82րդ յօդուածը ո՛չ նուազ չնչին է.—

«Բոլոր Ֆրանսական ապահովագրները և պանքայի ընկերութիւնները, ինչպէս նաև բոլոր օտար ապահովագրները և պանքայի ընկերութիւնները, որոնք Ֆրանսայի մէջ մասնաճիւղ մը ունին, պարտաւորուած են իրենց մասնաճիւղերէն իւրաքանչիւրին մէջ տետրակ մը բռնել, որուն մէջ օր օրին նշանակուած ըլլան բոլոր առաքումները, ըլլայ դրամի, ըլլայ արժեթուղթի կամ կրօնքի, որոնք Ֆրանսա բնակող անձերու կողմէ արտասահմանի մէջ կը շահագործուին օտար պանքայի մը մէջ ամանդ մնալու նպատակաւ. կամ կրօնքները գանձելու նպատակաւ։ Նոյն տետրակը պիտի պարունակէ արժեթուղթերուն կամ պարտաթուղթերուն տէրերուն անունները և բնակութեան վայրը, անոնց դումարը ինչպէս նաև Պանքայի անունը։ Վարչութեան արձանագրիչ դիւանին պաշտօնեաները իրաւասութիւն ունին այդ տետրակները տեսնելու և պահանջելու ի հարկին։»

Տարակոյս չկայ որ, երբ այս տեսակ տրամաբանութիւններ օրէնք ըլլան. Ֆրանսական պանքաները իրենց յանձխորդներուն մէկ մեծ մասը պիտի կորսնցնեն։ Շատերը նախամեծար պիտի համարին իրենց «ի տես» արժէքները էրենց սեփական դրամարկղներու մէջ պահել կամ գանոնք վստահել օտար պանքայի մը Ֆրանսայէն դուրս։ Ֆրանսական դրամագլուխներուն Ֆրանսայէ դուրս ելքը այսպիսի հաւատաքննական կարգադրութիւններով ահագին և բացարձակ ընդարձակութիւն մը պիտի առնէ։

Եկամտի տուրքէն զերծ մնալու համար եղած ձեռնարկները իրաւ ծանր պատիժներու և քննութիւններու ենթարկուած են։ «Երբ», կ'ըսէ 29 յօդուածը, «տուրքի պաշտօնէութիւնը ո և է կերպով իմանայ հակառակ գործողութիւնները մէկ հարքը, յանցաւորը պիտի ենթարկուի դրամական տուգանքի մը, որ հաւասար պիտի ըլլայ պրոսասանմանի մէջ անոր ունեցած, բայց թաքուն պահած դումարին կիսուն։» Բայց այս ահագին պատիժէն զատ թագուն պահուած դումարէն եռապատիկ տուրք պիտի առնուի թագուն պահուած տարիներուն իւրաքանչիւրին համար։ Այս կերպով ո՛չ միայն եկամուտը ալ եկամուտին ազբիւրն ալ տուրքի պիտի ենթարկուի։ «Ո և է կերպով» բառը կը ցուցնէ թէ տուրքի վարչութիւնը մասնաւոր «տեղեկութիւններ» առնելու ազբիւր ալ ունի։

Նախապէս եկամտի այս ընդհանուր տուրքէն 3ՇրդԷ յօդուածը կ'ելնէ։ Օրինագիծին 3ՇրդԷ յօդուածը կ'ըսէ.— «Բողոքի պարագային, բողոքողները պարտաւոր պիտի ըլլան ներկայացնել վաճառական տեղեկութիւններ և կանոնաւոր տումարներ, կամ ուրիշ ապացուցական վաճառթուղթեր։»

Ի մասնաւորի չարժուն արժէքներուն դալով, 80 և 81 յօդուածները պանքաները և Ֆրանսայի կամ արտասահմանի մէջ անունց մասնաճիւղերը կ'ենթարկեն ամենատիպ տակաւրդի մը։ Կ'արժէ այդ յօդուածները մէջ բերել բառ առ բառ, որոնք պատիւ պիտի բերէին Տրակոնի մը, և որոնք եթէ օրէնքի ոյժ ունենան, Ֆրանսայի մէջ ապրելը անկարելի պիտի ընեն պանքաներուն։

81րդ յօդուածը կ'ըսէ.—

«Արտասահմանի մէջ մասնաճիւղ ունեցող ֆրանսական Պանքաները, և Ֆրանսայի մէջ մասնաճիւղ ունեցող օտար պանքաները Ֆրանսայի իրենց կեդրոնին մէջ յատուկ տումարներ պիտի բռնեն, որոնց մէջ նշանակուած ըլլան իւրաքանչիւրը վիճակի առուին ամսուն Ֆրանսայի մէջ բնակող անձերու հաշուոյն արտասահմանի մէջ կատարուած բոլոր գործողութիւնները թուղթի կամ դրամի վրայ, ինչպէս նաև նոյն գործողութիւններուն մէջ բացուած բոլոր ընթացիկ հաշիւները չէքերու կամ ուրիշ տեսակ թուղթերու վրայ։ Այս ընթացիկ հաշիւները պէտք է ցոյց տան ամանդի կամ հաշիւի սէրիներուն անունները և բնակութեան վայրերը և առանդներուն կամ հաշիւներուն տեսակը։

«Վարչութեան արձանագրիչ պաշտօնեաները իրաւասութիւն ունին ուզած տանտնին տեղեկանալու այս տումարներուն մասին։ Անոնց առաջարկութեան վրայ Պանքաները պարտաւոր են մինչև մէկ ամիս յիշեալ առանդի հաշիւներուն կամ ընթացիկ հաշիւներուն մէկ ճշգրիտ ցուցակը հայթայթել։»

Վերջին հատուածը գործնականին մէջ հետեւեալ արդիւնքին կը յանգի.—Իւրաքանչիւր Պանքա պարտաւորուած է, երբ Ցուլիսին կամ Ցունուարին իր վեցամսեայ հաշուեցուցակը ղրկէ իր յանձնարարներուն, այդ հաշուեցուցակներուն ճշգրիտ և մանրամասն մէկ յիշատակագիրը Վարչութեան արձանագրութեանց դիւանին ալ ղրկելու։ Այս դիւանը ամէն կերպով տեղեկութիւն պիտի ունենայ Պանքայի յանձնարարներուն բոլոր հասոյթներուն և ծախքերուն վրայ։

82րդ յօդուածը ո՛չ նուազ չնչին է.—

«Բոլոր Ֆրանսական ապահովագրները և պանքայի ընկերութիւնները, ինչպէս նաև բոլոր օտար ապահովագրները և պանքայի ընկերութիւնները, որոնք Ֆրանսայի մէջ մասնաճիւղ մը ունին, պարտաւորուած են իրենց մասնաճիւղերէն իւրաքանչիւրին մէջ տետրակ մը բռնել, որուն մէջ օր օրին նշանակուած ըլլան բոլոր առաքումները, ըլլայ դրամի, ըլլայ արժեթուղթի կամ կրօնքի, որոնք Ֆրանսա բնակող անձերու կողմէ արտասահմանի մէջ կը շահագործուին օտար պանքայի մը մէջ ամանդ մնալու նպատակաւ. կամ կրօնքները գանձելու նպատակաւ։ Նոյն տետրակը պիտի պարունակէ արժեթուղթերուն կամ պարտաթուղթերուն տէրերուն անունները և բնակութեան վայրը, անոնց դումարը ինչպէս նաև Պանքայի անունը։ Վարչութեան արձանագրիչ դիւանին պաշտօնեաները իրաւասութիւն ունին այդ տետրակները տեսնելու և պահանջելու ի հարկին։»

Տարակոյս չկայ որ, երբ այս տեսակ տրամաբանութիւններ օրէնք ըլլան. Ֆրանսական պանքաները իրենց յանձխորդներուն մէկ մեծ մասը պիտի կորսնցնեն։ Շատերը նախամեծար պիտի համարին իրենց «ի տես» արժէքները էրենց սեփական դրամարկղներու մէջ պահել կամ գանոնք վստահիլ օտար պանքայի մը Ֆրանսայէն դուրս։ Ֆրանսական դրամագլուխներուն Ֆրանսայէ դուրս ելքը այսպիսի հաւատաքննական կարգադրութիւններով ահագին և բացարձակ ընդարձակութիւն մը պիտի առնէ։

Եկամտի տուրքէն զերծ մնալու համար եղած ձեռնարկները իրաւ ծանր պատիժներու և քննութիւններու ենթարկուած են։ «Երբ», կ'ըսէ 29 յօդուածը, «տուրքի պաշտօնէութիւնը ո և է կերպով իմանայ հակառակ գործողութիւնները մէկ հարքը, յանցաւորը պիտի ենթարկուի դրամական տուգանքի մը, որ հաւասար պիտի ըլլայ պրոսասանմանի մէջ անոր ունեցած, բայց թաքուն պահած դումարին կիսուն։» Բայց այս ահագին պատիժէն զատ թագուն պահուած դումարէն եռապատիկ տուրք պիտի առնուի թագուն պահուած տարիներուն իւրաքանչիւրին համար։ Այս կերպով ո՛չ միայն եկամուտը ալ եկամուտին ազբիւրն ալ տուրքի պիտի ենթարկուի։ «Ո և է կերպով» բառը կը ցուցնէ թէ տուրքի վարչութիւնը մասնաւոր «տեղեկութիւններ» առնելու ազբիւր ալ ունի։

Նախապէս եկամտի այս ընդհանուր տուրքէն 3ՇրդԷ յօդուածը կ'ելնէ։ Օրինագիծին 3ՇրդԷ յօդուածը կ'ըսէ.— «Բողոքի պարագային, բողոքողները պարտաւոր պիտի ըլլան ներկայացնել վաճառական տեղեկութիւններ և կանոնաւոր տումարներ, կամ ուրիշ ապացուցական վաճառթուղթեր։»

Ի մասնաւորի չարժուն արժէքներուն դալով, 80 և 81 յօդուածները պանքաները և Ֆրանսայի կամ արտասահմանի մէջ անունց մասնաճիւղերը կ'ենթարկեն ամենատիպ տակաւրդի մը։ Կ'արժէ այդ յօդուածները մէջ բերել բառ առ բառ, որոնք պատիւ պիտի բերէին Տրակոնի մը, և որոնք եթէ օրէնքի ոյժ ունենան, Ֆրանսայի մէջ ապրելը անկարելի պիտի ընեն պանքաներուն։

81րդ յօդուածը կ'ըսէ.—

«Արտասահմանի մէջ մասնաճիւղ ունեցող ֆրանսական Պանքաները, և Ֆրանսայի մէջ մասնաճիւղ ունեցող օտար պանքաները Ֆրանսայի իրենց կեդրոնին մէջ յատուկ տումարներ պիտի բռնեն, որոնց մէջ նշանակուած ըլլան իւրաքանչիւրը վիճակի առուին ամսուն Ֆրանսայի մէջ բնակող անձերու հաշուոյն արտասահմանի մէջ կատարուած բոլոր գործողութիւնները թուղթի կամ դրամի վրայ, ինչպէս նաև նոյն գործողութիւններուն մէջ բացուած բոլոր ընթացիկ հաշիւները չէքերու կամ ուրիշ տեսակ թուղթերու վրայ։ Այս ընթացիկ հաշիւները պէտք է ցոյց տան ամանդի կամ հաշիւի սէրիներուն անունները և բնակութեան վայրերը և առանդներուն կամ հաշիւներուն տեսակը։

«Վարչութեան արձանագրիչ պաշտօնեաները իրաւասութիւն ունին ուզած տանտնին տեղեկանալու այս տումարներուն մասին։ Անոնց առաջարկութեան վրայ Պանքաները պարտաւոր են մինչև մէկ ամիս յիշեալ առանդի հաշիւներուն կամ ընթացիկ հաշիւներուն մէկ ճշգրիտ ցուցակը հայթայթել։»

Վերջին հատուածը գործնականին մէջ հետեւեալ արդիւնքին կը յանգի.—Իւրաքանչիւր Պանքա պարտաւորուած է, երբ Ցուլիսին կամ Ցունուարին իր վեցամսեայ հաշուեցուցակը ղրկէ իր յանձնարարներուն, այդ հաշուեցուցակներուն ճշգրիտ և մանրամասն մէկ յիշատակագիրը Վարչութեան արձանագրութեանց դիւանին ալ ղրկելու։ Այս դիւանը ամէն կերպով տեղեկութիւն պիտի ունենայ Պանքայի յանձնարարներուն բոլոր հասոյթներուն և ծախքերուն վրայ։

82րդ յօդուածը ո՛չ նուազ չնչին է.—

«Բոլոր Ֆրանսական ապահովագրները և պանքայի ընկերութիւնները, ինչպէս նաև բոլոր օտար ապահովագրները և պանքայի ընկերութիւնները, որոնք Ֆրանսայի մէջ մասնաճիւղ մը ունին, պարտաւորուած են իրենց մասնաճիւղերէն իւրաքանչիւրին մէջ տետրակ մը բռնել, որուն մէջ օր օրին նշանակուած ըլլան բոլոր առաքումները, ըլլայ դրամի, ըլլայ արժեթուղթի կամ կրօնքի, որոնք Ֆրանսա բնակող անձերու կողմէ արտասահմանի մէջ կը շահագործուին օտար պանքայի մը մէջ ամանդ մնալու նպատակաւ. կամ կրօնքները գանձելու նպատակաւ։ Նոյն տետրակը պիտի պարունակէ արժեթուղթերուն կամ պարտաթուղթերուն տէրերուն անունները և բնակութեան վայրը, անոնց դումարը ինչպէս նաև Պանքայի անունը։ Վարչութեան արձանագրիչ դիւանին պաշտօնեաները իրաւասութիւն ունին այդ տետրակները տեսնելու և պահանջելու ի հարկին։»

Տարակոյս չկայ որ, երբ այս տեսակ տրամաբանութիւններ օրէնք ըլլան. Ֆրանսական պանքաները իրենց յանձխորդներուն մէկ մեծ մասը պիտի կորսնցնեն։ Շատերը նախամեծար պիտի համարին իրենց «ի տես» արժէքները էրենց սեփական դրամարկղներու մէջ պահել կամ գանոնք վստահիլ օտար պանքայի մը Ֆրանսայէն դուրս։ Ֆրանսական դրամագլուխներուն Ֆրանսայէ դուրս ելքը այսպիսի հաւատաքննական կարգադրութիւններով ահագին և բացարձակ ընդարձակութիւն մը պիտի առնէ։

Եկամտի տուրքէն զերծ մնալու համար եղած ձեռնարկները իրաւ ծանր պատիժներու և քննութիւններու ենթարկուած են։ «Երբ», կ'ըսէ 29 յօդուածը, «տուրքի պաշտօնէութիւնը ո և է կերպով իմանայ հակառակ գործողութիւնները մէկ հարքը, յանցաւորը պիտի ենթարկուի դրամական տուգանքի մը, որ հաւասար պիտի ըլլայ պրոսասանմանի մէջ անոր ունեցած, բայց թաքուն պահած դումարին կիսուն։» Բայց այս ահագին պատիժէն զատ թագուն պահուած դումարէն եռապատիկ տուրք պիտի առնուի թագուն պահուած տարիներուն իւրաքանչիւրին համար։ Այս կերպով ո՛չ միայն եկամուտը ալ եկամուտին ազբիւրն ալ տուրքի պիտի ենթարկուի։ «Ո և է կերպով» բառը կը ցուցնէ թէ տուրքի վարչութիւնը մասնաւոր «տեղեկութիւններ» առնելու ազբիւր ալ ունի։

Նախապէս եկամտի այս ընդհանուր տուրքէն նաև տարեքէն կ'ակնկալէ 694 միլիոն ֆր.-ի տարեկան դումար մը, այսինքն չորս միլիոն ֆր. աւելի չորս անուղղակի տուրքերուն բերած պաղինեքէն։ Բայց այս հաշիւը իրեն մէջ ունի չատ մը կեղտարած կէտեր։ Անա իր գլխաւոր գիծերուն մէջ անձնական եկամտի տուրքին օրինագիծը։ Հին տարեհատաւորութեան դրութիւնը տասով կը վերատատասուի Ֆրանսայի մէջ։ Բայց օրինագիծը հատանական չէ որ օրէնք ըլլայ, զանգ տանց խարտատ փոփոխութիւններու։

Նայէ Ֆրայի Բրեսէ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԶԵՆԵՐԷՆԷՑՈՒԹԵՆ ՎՐԱՅ.—Եսպէլեան Խաղաղութեան Մրցանակը չառնուեցաւ Մը. Բէնէլ Բրիմը պատասխանատուութիւնը Դերմանիոյ վրայ կը ձդէ, եթէ զէնիկեցութիւնը չյաջողի Լա Հէյի մէջ։ Երեսփ. ժողովին արտասանան անդամ Մը. Պալդ հանձարգիրք է ծովակալ Սըր Սայրբրին Պրիճի, որ դիտել կուտայ թէ չատ մը բրիտանացի սպաներ կը փափաքին որ Մեծ Տէրութեանց փոխադարձ հակառակութիւնն առաջ եկած բարձանիս սպառազինութիւնները վերջապէս դադրին։ Փորձը ցոյց տուած է թէ անկարելի է անագին թուով զինուորներ չարունակ պատրաստ պահել, մինչդեռ Անգլիոյ պատերազմական ծախքերուն մէջ եղած վերջին զեղչերը մնաց պակասեցուցած չեն

բաղձութիւն թաղային գործոց վերայ տեսութիւն մը ընելով, զգեստով ի վեր հանեց Թաղ. Խորհուրդին եկեղեցւոյ պաշտաւութեան և բարեզարդութեան համար թափած ջանքերը օրհնեց զանձնք և մասնաւորապես անհագեցեալ Զէնոբ պէրը, որ ամէն առթիւ կը նպաստաւորէ եկեղեցիին թէ՛ նիւթապէս և թէ բարոյապէս։

Ճաչէն վերջ Ս. Պատրիարքը մեկնեցաւ իր ընակարանը, տեղւոյն ազգականներուն, աղքատախնամութենէ եղեցւոյ անտուներին և գպրաց դասին նուէր տալով։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ երեք թաղերու Թաղ. Խորհուրդները հրաւիրած ըլլալով Պատրիարքարանէ պաշտօն յանձնուած էր Տ. Զաւէն Ծ. Վրդ.ի որ իր նախագահութեան ներքև երեք թաղերէն առժամայ միացեալ մասնակարգական մարմին մը կազմէ։ Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. կազմած ըլլալով այս մարմինը տեղեկագրեց շաբաթ օր Պատրիարքարան, որ հաստատեց այս ընտրութիւնը Պատրիարքական կոնդակով։ Այս կոնդակը կարդացուեցաւ երէկ Ս. Գէորգ և Նաղը Գարուն Ս. Յովհաննէս եկեղեցիներուն մէջ։ Իսկ առաջիկայ կիրակի պիտի կարդացուի Ալիք Մէրմէրի եկեղեցիին մէջ։ Այս մասնակարգական մարմնին անդամ ընտրուած են Տեարք՝ Յովհաննէս Կեչիկեան (վաճառական), Դանիէլ Արշաւիր (վաճառական), Կապտան Փափազեան (ոսկերիչ), Յովհաննէս Գալֆայեան (սեղանաւոր), Անդրանիկ Բրիսկան (դեղագործ), Լեւոն Ֆէսճեան (իշխանէճի), Լեւոն Վարդանեան (Տէօքճէճի), Սարգիս Մինասեան (մանիֆաթուրաճի), Յովհաննէս Անտոնեան (ոսկերիչ), Գէորգ Ճիվանեան, Մարտիրոս Ցակոբեան և Թաւոր Առաքելեան (սեղանաւոր)։ Այս մասնակարգական մարմնին նախագահը Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. երէկ յատուկ պաշտօնագրերով հրաւիրեց նշանակեալները, դիւանի ընտրութիւն և նախնական խորհրդակցութիւններ կատարելու համար. սակայն մեծամասնութիւն չգոյանալով ուրիշ օրուան յետաձգուեցաւ դիւանի ընտրութիւնը։

Ս. ԳԱՏՐԻԱՐՔԻՆ կողմէ Պատ. փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան երէկ ընկերակցութեամբ Գարսից դեսպանատունը երթալով շնորհաւորեց դեսպան Միրզա Բիւրա խանը՝ Վեհ. Շահին ծննդեան տարեդարձին առթիւ։

ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Հինգշաբթի օր իր շաբաթական նիստը կազմեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ առնագեռութեամբ Շերբենան Միրզան էֆէնտիի։ Ներկայ էին Սիսակ Ֆէրիա պէյ, Արմենակ էֆ. Իսճէեան, Գալուստ էֆ. Գուլուճեան և Զգօն էֆ. Խորասանեան։ Խորհուրդը հետեւեալ անօրէնութիւնները բրաւ։ 1. Տիարպէքիրի Առաջնորդը իր հաւատիանեթակայ Զնգուշի Ասիշ գիւղի եկեղեցւոյն Գոլոս կալուածոյ մասնակարգութեան վիճակը պարզած և խնդրած էր կարեւորը անօրինել՝ անոնց վարձքերը դրկուելու համար նոյն եկեղեցւոյն։ Խորհուրդը հրաւիրելով յիշեալ կալուածոյ հոգաւոր մարմինը՝ լսեց անոր բացատրութիւններն գործառնութեանցը մասին և հարկ եղածը անօրինելով, յանձնարարեց ըստ այնմ կատարել գործութիւն գանձուածքն և կանոնաւորապէս յղել Յանիշ գիւղ։ 2. Խորհուրդը՝ Գալաթիա Թաղ. Խորհրդոյ Աստնապետ Սահեան էֆ. Թէլլիեանի կողմէ արուած ծանօթութիւններէն հասու եղաւ թէ եկեղեցւոյն սեփական արժեքներն՝ որ տակաւոր պարագի փոխարէն տարբերել հետ աւանդեցուած էին մասնաւորի քով, ինքը ձեռք բերեր և դարձուցեր է եկեղեցւոյն, մաքրելով այդ ասկասաւոր պարագը, իր կողմէ փոխ տալով անտոկոս պէտք եղած դումարը։ Խորհուրդը իր գոհութիւնը յայտնեց Թէլլիեան էֆ.ի մատուցած ծառայութեանց համար և խնդրեց չարունակել զանոնք, յուսալ Ս. Եկեղեցւոյն և վարժարանաց։ 3. Խորհրդոյ որոշման համաձայն քարտուղար Լեւոն էֆ. Քիւրքճեան քննելով Ակնայ Ազուչեան գիւղի եկեղեցւոյն Գոլոյ մէջ ունեցած բոլոր կալուածոց վիճակը՝ իրենց ամէն հանգամանօքը, տեղեկագրած էր արդիւնքը։ Նոյնպէս, մէշալը, Ալէմտաղի եկեղեցւոյ մասուկին հաշիւները քննած և մասնակարգութեան ու Թաղ. Խորհրդոյ մասին պարտ ու պատշաճ կարգադրութիւններն ըրած, և արդիւնքը ներկայացուցած էր իր տեղեկագրովը։ Խորհուրդը ուշադրութեան առնելով այն կրկին տեղեկագիրն՝ ընդունելի դատեց անոնց եզրակացութիւնն և որոշեց գործադրութիւնը։ 4. Խորհուրդը՝ Նաղը Գարուն Թաղ. Խորհրդոյ յայտագրին վրայ՝ որոշեց վերանորոգել Թաղին Ազգ. վարժարանաց ի նպաստ շրջայցելի գանձանակին արտօնագիրը։ 5. Խորհրդոյ Թաղ. Խորհուրդը յայտարարեց մը Տիկին Վասիլէի Մարկոսեանի կողմէ գիւղին եկեղեցւոյն Նազարեան Գայրքեանեանին վերարերեալ կտակագիրը դրկելով, վաւերացումը ընդրած էր։ Խորհուրդը քննելով կտակագիրը հարկ դատեց ինչ ինչ ծանօթութիւններ առնուել Թաղ. Խորհուրդէն և բան սպամ կատարել վաւերացումը։ Ս. Խորհուրդը՝ ազգ. հաստատութեանց սեփական կալուածոց մասին հարկ դատելով խորհրդակցութիւն մը կատարել Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հետ և արդեանցն հոմանայն ի գործ դնել կարելորը, այդ պաշտօնը յանձնեց իր Ատենապետ Շերբենան Միրզան և անդամակիցներէն Գուլումճեան Գալուստ և Ինճէեան Արմենակ էֆ.ներու։ Առանցմէ զատ Խորհուրդը զգաղեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցի և Նարլըգաբուղի եկեղեցւոյ վերարերեալ կտակային խնդրոց կարգադրութեանը։

ԲԵՐԱՆԻ Ազգ. վարժարանաց ընդհ. Տնօրէն Մարգարեան էֆ. Մէարիֆի նախարարութեան կողմէ քննիչ կարգուած է, Մայրաքաղաքիս Խասիյէ և Բիւչիւկէ վարժարաններու Հայերէն լեզուի յաճախիկայ տարեկան քննութեանց։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Միաբանական ժողովը լուսարարապետ ընտրեր է Դաւիթ Վ. Տէրտէրեանը, որ բարձր նկարագրով և արժանաւորագոյն եկեղեցական մին է եղեր, ըստ Բիւզանդիոնի, ինչպէս գրեցինք։ Մինս կողմէ սակայն այս ընտրութիւնը ծանուցանելով Աբեղեմ ալ, կ'ըսէ. «Աչքի առջեւ ունենալով Լուսարարապետութեան կարեւորութիւնը, Երուսաղէմի վանքին համար, Միաբանական ժողովը կրնար լուսաւոր ընտրութիւն մը կատարել այդ պաշտօնին համար, ձեռնտու ու ծանօթ եկեղեցական մը ընտրելով. ինչպէս Էսքիշեհիր Առաջնորդ Տ. Դանիէլ Ծ. վրդ. Ցաւորմանը կամ ուրիշ կարգ միաբան մը»։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ այսօր իրիկուան դէմ կ'այցելէ Բերայի Նիկողոսեան ազգկանց վարժարանը։

ՊԱՂՏԱՏԻ Պատր. Փոխանորդը հրաժարած ըլլալով անոր տեղ Առաջն. տեղապահ նշանակուած էր տեղւոյն Տ. Աւետիս Ա. քահանան։ Այս վերջինը սակայն շնորհակալութիւն յայտնելով հանդերձ՝ հրաժարական մատուցած է։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ազգ. միացեալ վարժարաններուն ի նպաստ երէկ ցորեկ Բրթի Շանի մէջ տրուած թատերական ելոյթները յաջողութեամբ պատկերացան։ Սրահը լեցուն էր ամբողջովին։ Հասոյթ ստացած է 200 ոսկի չափ։ Կարգադրիչը մասնաւորապէս շնորհաւորելի է այս յաջողութեան համար։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր չաբաթական նիստը կազմեց ուրբաթ օր Ղալաթիոյ Խորհրդարանը և զբաղեցաւ ի մէջ այլոց հետեւեալ խնդիրներով։ Սակէ առաջ Խորհրդոյ քննութեան և վաւերացման ներկայացուած էին աստուաջիչ Միրզան էֆ. Թասալեանի կողմէ «Գանձ սակէն զպրութեան» անուն ձեռագիրը մը, և զրամաճառ Յովհաննէս էֆ. Մ. Էսկիեանի կողմէ «Պատկերազարդ Այբենարան» ու «Պատկերազարդ Ընթերցարան» անուն երկու ապարդեալ տետրակներ։ Այս աշխատասիրութեանց նկատմամբ կատարուած քննութեանց տեղեկագիրներուն վրայ, Խորհուրդը վաւերացուց «Գանձ սակէն զպրութեան» անուն ձեռագիրն, իբրեւ դասագիրք Հայերէն զրաբար լեզուի ուսուցման Տարր. Նախակրթարաններու բարձր. դասընթացքի ուսանողաց համար։ Իսկ միւս երկուքը այլենարանն ու ընթերցարանը չկրցաւ վաւերացնել, նախ որ նոր բան մը չէր ուսուցուած և յոռոյ մայր լեզուի վարժութեան ալրի պահանջումներուն գոհացում տալու անյարմար էր։ 2. Տէր և Տիկին Հրանտ Աստուր զրով մը Խորհրդոյ քննութեան և վաւերացման ներկայացուցած էին «Թանգարան Հայաստանի հատուածներու» անուամբ գրքին Բ. մասը ազգային նախակրթարանաց բարձր. դասընթացքի մէջ գործածուելու համար։

Խորհուրդը որոշեց կանոնական քննութեան ենթարկել նոյն գործը, և ապա անօրինել կարեւորը։

ՆԵՐՍԷՍ ԷՖ. ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ ՕՐԴԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ.Ի ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԵԱՆ

Կնքեց իր մահկանացու ընթացքն յետ երկարատեւ հիւանդութեան, յաւուր չարաչար, ի հասակի 33 ամաց, ընդունելով զՍուրբ Խորհուրդս Եկեղեցւոյ, համակելով ի խոր սրտմտիթեան զհայրն, զքարքն և զհամայն գերդաստանն, որք ցաւ ի սիրտ հրաւիրեն զաղգականս և զարբեկամս ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեան տխուր արարողութեան, որ կատարեսցի յաւուր երեքշաբթի, Մայիս 15, ի ժամ 2 և կէս (Ը. Թ.), յեկեղեցւոյ Ամենասուրբ Երրորդութեան։

Պոլիս 12 Մայիս 1907

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Ամիսէի ատիճան տրուեցաւ Ուսիկանական նախարարութեան ատիճանական քննիչներէն Վասքի պէյի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Իգթիսարի ախանակաւ պատուանշան տրուեցաւ Վեհ. Սուլթանին թիւրկներէն Միշկիր Նաֆիզ փաշայի։ Յրդ Օսմանի՝ Տօքթ. Թաբթասի։ Երդ Մէճիտի՝ Էսբէմիսի գայմագամի փոխանորդ և Պրուսայի կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեաներէն Եռասէֆ Ապպաս պէյի։

ՊԱՐԳԻՑ ՇԱՀԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁ.—Պարսից Վեհ. Մուհամմէտ Ալի Շահին ծննդեան տարեդարձը երէկ տօնուեցաւ նաև Պոլսոյ մէջ հանդիսաւոր կերպով։ Օսմ. պահանջաւոր դրօշազարդուած էր և ցորեկին թնդանօթաձգութիւն կատարուեց։ Դրօշազարդուած էին նաև պարսկի հասարակութիւններ։ Դեսպան իշխան Միրզա Բիւրա խան կէս օրէն առաջ ընդունեց դաղութին շնորհաւորութիւնները։ Կէս օրէն ետք դեսպանը ընդունեց պաշտօնական մարմիններու և օտար դեսպանութեանց շնորհաւորութիւնները։ Այս առթիւ սեղան մը արուեցաւ որուն ներկայ էին նաև Ս. Թարգման Յովհաննէս խան, Բ. Թարգման Արշակ Դարակէօզեան խան, օժանդակ թարգման Հրանտ Շամամեան խան և դեսպանատան ուրիշ պատուաւորներ և գաղութին երեւելիները։

*** Վեհ. Սուլթանին կողմէ Արքունական Կալիպ փաշա և Անձնական Բանակին հրամատար Ապտուլլահ փաշա գեսպանատուն երթալով շնորհաւորեցին դեսպանը։ Բ. Դրան կողմէ ալ Բէչտա Հիքմէթի պէյ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՐԳԻԼՄԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ.—1889ին Ուսչինկիրի մէջ համաժողով մը գումարուցաւ և նաւային ընդհանմանց առաջքը առնելու համար մասնաւոր կանոնագիր մը պատրաստեց, որ սկսաւ գործադրուիլ 1897 Յունիսէն սկսեալ, բոլոր առաջատաստանեաց և չոգենաւերու համար։ Ծովային անվտանգութիւնը վաւերացնելով այս կանոնագիրը մէյմէկ օրինակ դրկած էին Ծովային նախարարութեան և Կայս. Իրատէ մը հրամայած էր զայն տալել ուցրաւել օսմ. մարտանաւերուն և առեւտրական նաւերուն որպէս զի բան այնմ ընթացք բռնեն։ Այս անգամ նոյն կանոնագիրը ապրած ըլլալով երկու օրինակ մատուցուեցաւ Բ. Դուռ, որ դեսպանատուններու միջոցաւ պիտի ծանուցանէ ծովային տէրութեանց թէ օսմ. կառավարութիւնն ալ ընդունած է այդ կանոնագրին գործադրութիւնը։

ԱԼԻՒՐԻ ԵՒ ՅՈՐԵՆԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Ժամանակէ մը վեր Պոլսոյ փոստատները գլուխ կ'ելնէին Քաղաքապետութեան մօտ և կը պահանջէին հոգի գլոնը բարձրացնել, քանի որ իբր 75 քիլօկրամ ծանրաշող ալիւրի պարկերէն պակաս կ'ելլէր և հետեւաբար կը վնասուին։ Այս առթիւ Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ հարի եղած միջոցները ձեռք առնուին՝ ատանկ պակասներու տեղի չտալու համար։ Այս բարձրագոյն հրամանին վրայ Առեւտրական Սենեակը հրաւիրեց Պոլսոյ աղօրեսանները և աղդարարեց որ պարկերուն մէջ պակաս ալիւր չենցուի։ այս մասնաւոր հրամանդ որուեցաւ Դաւ. Նիկոմիդիոյ, Տարբեքիրի և ուրիշ մօտակայ վայրերու և բոլոր դաւառներու Ջաղացպաններուն։ Այսուհանդերձ նկատելով որ օտար ալիւրներուն մէջ ալ 75 քիլոյէն պակաս կշռող պարկեր կան, որով տեղական աղօրեսանները երբ ամբողջ լեցնեն, չեն կրնար մրցիլ, որոշուեցաւ չընդունիլ պակաս կշռող օտար ալիւրի պարկերը։ Այդ հրամանին պատուն ջաղացներու մէջ և հրապարակի վրայ արդէն այդ կարգի ապրանք գտնուելով, որպէս զի կարգ մը անպատեհութեանց տեղի չտրուի, թարգմանուեցաւ որ 15 օր հաքէն սկսեալ գործադրուի որոշումը։ Այս պայմանագրին առարտեցաւ եւրոպական մամլիի 1ին. որով եղած կարգադրութիւնը անկէց ի վեր ընական է թէ սկսած է գործադրուիլ։ Սակայն դատ հրամայուեցաւ ուշադրութիւն ընելու թէ աղօրեսանները գիտական պանանջմանց հակառակ աւելի քանակութեամբ չմրջեն աղօրուելիք ցորենները, որպէս զի ծանր կշռեն։

*** Հակառակ բազմաթիւ ազդարարութեանց լուր կուգայ թէ տեղ տեղ կը շարունակեն արտիք ծախել գրիւի դրութեամբ, փոխանակ օխայի հաշուով գործ ընելու։ Նկատելով որ այս զեղծման հետեւանքով ժողովուրդն է որ կը տուժէ, հրամայուած էր արմտիքի դիւաւոր կիրարուներուն՝ Դոմնիպի, Էնկիւրիի և Էսկիշէհիրի իշխանութեանց որ Իզմիրի արտիքի սակարանին պէս, սակարաններ հաստատեն, կազմուած բազարի տեղերուն մէջ։ Էնկիւրիի կուսակալութիւնը տեղեկագրեց թէ արտիքը երբ կենդրոնով կշռուի կարգ մը գեղջուհիներու առաջքը կ'առնուի և ասիկա լինք փոքրով հաստատած է։ Կուսակալութիւնը պրչած է նաև երկրագործները վնասէ զերծ պահելու մասնաւոր երկրագործական սակարանի ձեւով հաստատութիւն մը կազմել և արմտիքի վաճառման և հարկ եղած պաշտօնեաներու բնակութեան համար ալ կայարանին մօտ չէնք մը չնչել։ Հետեւաբար, ներկայ տարուան Քիւէի տարբը կենդրոնի տարբի պիտի վերածուի և այդ կերպով վարձականներուն պիտի տրուի։ իսկ արմտիքի վաճառականներու և երկրագործներու մէջեւ պիտի արգիլուի միջնորդներու գործունէութիւնը։

ՅԻՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Մ. Քանթան տասը օրէն պիտի մեկնի Պոլսէն արձակուրդով։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Սրբ Նիքոլաս Օքսոր և Տիկինը չաբաթ օր պարտիզանդէս մը (կարտն-բարթի) տուին դեսպանատան պարտէզին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ մը կը նուագէր և ճոխ շքասեղան մը յարդարուած էր։ Այս հանդէսը տեւեց ժամը 9էն մինչև 11։ Ներկայ էին Մեծ-Եպարքոսը, Արտաքին գործոց, Էվքաֆի, Երկրագործական նախարարները, Մաքսային վերատեսուչը, Պոլսոյի Խորհուրդի անդամ Արբահամ փաշա և Զարեհ էֆ. Տիկէր, ֆիլանսական, առեւտրական, ամերիկեան, հելլենական, ռուսական, պելճիական, սպանիական, սերպական դեսպանները, գերման դեսպանատան գործակատարը, Յովհաննէս խան, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Հագգը պէյ, և ուրիշ բազմաթիւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ և Բերայի բարձր դասուն անդամները։

ՄԻՍԻ ՅԱՆԶԵԼԱԺՈՂՈՎ. — Միսի աղաթեան դէմ միջոցներ գտնելու համար Ներքին գործոց Նախարարէն և Բաղքանպան Բէյէ փաշայէ կազմուած յանձնաժողովը առջի օր ալ նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ կատարեց և կարգաց պատասխանէն եկած տեղեկութիւններ։

*** Բերա, Եէնիշէհիր, Խրիսթոյի ազգանունցին մէջ մորթուած երեք գառնուկներ օրինական կշռէն պակաս ըլլալով դրաւուեցան։ Բերա, Սուրբ Յակոբի հիւանդանոցին կարարներն կովարած Նէֆիպ աղայի անունին մէջ կով մը հորթուն մը ծնած և հիւանդացած ըլլալով մորթուած էր։ Թագաւորութիւնը խմանալով գրաւեց մորթուած կովը, ծալ տեսաց և մորթողն ալ պիտի պատժի։

ՇԻՐԲԻՖԷՐ ԽԱՅՐԻԼԻ ՀԱՄԻՏԻՒԼի կողմէ Սէրմանկի Քէլիմ էֆէնտի նուագամատոյցին մօտ հանդուցեալ Համիտ պէյի ծալեզերեայ ապարանքին պարտէզը չենուելիք նուագամատոյցին աշխատութիւնները սկսան։ Պողոտայէն մինչև ծովեզերքը 250 կանգուն երկարութեամբ և 10 կանգուն լայնութեամբ ճամբայ մը պիտի բացուի պարտէզին մէջէն։ Շերքէքիր՝ Մէհմէքէթ-Պաղչէսիի առջև ալ նուագամատոյց մը չենել կուսայ։ Ժողովրդեան ընդունելութիւնը չենուին լմնան, չոգենաւերուն համար որոշ ժամանակացոյց մը պիտի սկսի գործադրուիլ։

ՄԷՐՍԻՆԻ մէջ հիմարկէքը կատարուեցաւ պանդուխտներու հիւանդանոցի մը որ 25 անկողին պիտի ունենայ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վարչութիւնը հետեւեալը կը ծանուցանէ.—Ամրան առթիւ գիւղ գացող անձերու հասցէին եկած նամակները նամակատուներուն մէջ կը մնան, քանի որ գիւղներուն ո՛չ երթալը յայտնի չէ։ Որպէս զի ժամանակին իրենց հասցէներուն յանձնուին եկած նամակները, կը խնդրուի ամբարոյ գացողներէ որ իրենց երթալիք տեղին հասցէն մանրամասնօրէն յայտնող թուղթ մը տան այն նամակատուներ ուրկէ կ'առնեն սովորաբար իրենց նամակները երբ քաղաք կը գան։ Դեռ. Նաև իրենց դացած տեղին նամակատան մէջ ալ արձանագրել պէտք է տան իրենց նոր բնակարանին փողոցը և թիւը։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆԲԱՑԻ վերջին վիճակամատեանէն 10,000 զրուշ շահեցաւ 65,212 թիւ տոմս, որուն մէկ քառորդին տէրը Իսէկէօյլի Լաղ Իսմայիլ էֆ. իր բաժինը 2500 զրուշը գանձեց պանքային նոյն տեղի ճիւղէն։

ՇԻՐԲԻՖԻ երկու նոր շոգենաւերը 59 և 60 թիւերը երէկուընէ սկսան երթեւեկել Վոսֆորի գիծին վրայ։ Շիրքէթի ամառնային ժամանակացոյցը այսօրուընէ սկսեալ կը գործադրուի։

ՄԱԽՍՈՒՍԷՆ.—Նաւապետ Նիքոլիի հրամանատարութեան տակ գտնուած Օլկա շոգենաւը որ Մախսուսէի հետ կը մրցի Նիկոմիդիոյ և Մուտանիայի նաւահանգիստները երթեւեկելով, վերջերս առանց դայմագամին տեղեկութեան մօտեցած էր Մուտանիոյ նաւամատոյցին ու վճառք և ուղեւոր հանած էր հոն։ Նկատելով որ նոյն նաւամատոյցը միայն Մախսուսէի վարչութեան յատուկ է, և ուրիշ շոգենաւի հոն մօտենալը նոյն վարչութեան իրաւունքը կը խախտէ, հրամայուեցաւ ասկէ ետք օտար շոգենաւ չմօտենալ անոր։

ՅՈՅՆ ՀԱՅԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Երէկ կէս օրէն առաջ Եէտիգուլէի Յունաց հիւանդանոցին մէջ մեծ շուքով կատարուեցաւ տարափոխիկ հիւանդութեանց համար չինուելիք երկու տարդարներու հիմարկէքը։ Հանդէսին նախագահեց Տ. Եռաքիմ պատրիարքը։ Ներկայ էին հոգաբարձութեան անդամները և Մ. Թէատոր Մավրոկորտաթօ։ Այս տաղաւարներէն մէկը կը շինէ Տիկին Լօքսանտրա Մավրոկորտաթօ։

*** Յոյն գրական Սիլլոգոսը երէկ ոսնեց իր հիմնարկութեան 40րդ տարեդարձը։ Այս առթիւ հանդիսաւոր գումարում մը տեղի ունեցաւ Բերայի նոյն սրահին մէջ, ընկերակցութեան բոլոր անդամներուն ներկայութեամբ։ Հանդէսին նախագահեց Տ. Եռաքիմ պատրիարք։ Ընկերութեան նախագահ Տոքթ. Լիմարաքիս տեղեկագիր մը կարդաց անցեալ գրական տարին մէջ Սիլլոգոսին գործառնութեանց մասին։ Դէր-նախագահը եռաքը կարդաց գրական ուսումնասիրութիւն մը որուն նիւթն էր «Հելլենական հին միտքին ազդեցութիւնը հասարակական միտքին վրայ։» Մաղթանքներ և աղօթքներ եղան և հանդէսը փակեց պատրիարքը։

ՄԱՀ.—Շքոտարի նախկին կուսակալ Ֆէրիզ Սալիհ Զէլքի փաշա որ անձը դատարանելու համար Սէլանիկ դացած էր, մեռաւ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Տէպէլաճէն կը գրեն թէ՝ գրեթէ բոլոր Էսքիշեհիր նահանգին մէջ առաջիկայ հունձքերը զէշ պիտի ըլլան։ Անձրեւ չի գար և դաշտերը երաշտութենէ կը տառապին։ Կրնան թէ Պուլկարիոյ մէջ անձրեւած է և թէ սառամի, եգիպտացորենի և այլ ցանքերը քիչ շատ յոյս կը ներշնչեն։ Խաղալի տերեւն ալ ուշացած է և մինչև այրվելուն պիտի սպասի, քանի որ ուզուած պահուն թթենիի տերեւ չկար։ Եթէ նկատի առնուի Էսքիշեհիր և Սօֆուլիի մասնաձիներուն գործունէութիւնը, կրնանք ըսել թէ առաջիկայ աշնան խոզակին արտադրութիւնը շատ քիչ պիտի ըլլայ Տէպէճաճէ։

ՄԱՐՄԱՐՕՆԻՆԵՐԸ.—Քիմիական նիւթերով ներկուած մաքարօնիներուն պատրաստութեան և վաճառման մասին միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։ Այժմ քննութեան ձեռնարկուած է այդ մասին։

ՀԱՆԵՐԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՆՈՐ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԼԱԶԱՐՈ ՖՐԱՆՔՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ.—Հանդիպով կ'իմանանք թէ Լազարо Ֆրանկօ եւ որդիք կարասիներու մեծ վաճառատունը, իր բազմաթիւ յաճախորդներուն նոր և կարեւոր դիւրութիւն մը ընծայելու նպատակով, մասնաճիւղ մը բացած է Ղալաթիա, Թիւնէլին քով։ Այս մասնաճիւղը, ընդարձակ և ճոխ պարասնակութեամբ՝ չորբորդը միջեալ վաճառատան, մեծ դիւրութիւն մը պիտի ըլլայ անչուշտ գիւղաբնակներու և բոլոր անոնց համար որոնք չեն կրնար իրենց գործերը թողլով Բերա եկնալ։ Լազարо Ֆրանքօ համբաւաւոր վաճառատան այս նոր օդտաշատ ձեռնարկին առիթով մեր շնորհաւորութիւնները կը միացնենք չատ մը յաճախորդներու շնորհակալութեան։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ պաշտօնեայ մը որ գիտայ թուքերէն և աշխատած ըլլայ վաստակաւոր մը դրասենեակը։ լաւ յանձնարարական անդրադարձ։ Դիմել ժամը 10-12 (Ը. Թ.) Կալաթա, Իզմիրլիօղլու խան, թիւ 17։ 3—2

ՊԱՏՏՕՆ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— 17—18 տարեկան աշխոյժ պատանի մը որ իր աշխատութեան կը միացնէ նաև առեւտրական հրապարակին վրայ քանի մը տարուան փորձառութիւն, գործ մը կը փնտռէ դիւրամատչելի պայմաններով։ Դիմել Խմբագրատուն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋԵՂԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑ.—Մէջիտ-էօղլուի (Ավազ) Նայիպ և Նախագահ տանեանին նախագահ Ֆարիզ էֆէնտի դատարանի հանգամանքին անվայել վիճակի մէջ գտնուած և կանոնի հակառակ ձերբակալութիւններ ընելու յանդգնած ըլլալով, դատաստանի ենթարկուեցաւ։

ԵՐԿՐԱՇՇԱՐԺ.—Անցած հինգշաբթի գիշեր երկրաշարժի սաստիկ ցնցումներ զգացուեցան Սելանիկի, Եէնի Շէհիրի և Ղոլոսի կողմերը, բայց վնաս չկայ։

ՀՐԴԵՀ.—Մայիս 7ին գիշերը արկածով հրդեհ ծագեցաւ Էնկիւրի, քաղաքէն դուրս գտնուած քարիւղի մթերանոցին, ուր 1500 մետրի քարիւղ կար։ Շէնքը և ապրանքները 600 ոսկիի ապահովագրուած էին կ'ըսէ Մօնիթէօր։

ԽՐՈՒՄ.— Հելլէնական ԼեոնիասաՀելլեն շոգենաւը որ արմտիք բեռցած Նիքոլայեվէն կուգար, խրեցաւ Զոնկուլտաքէ 30 մղոն անդին, Անասարայի առջեւ։ Նաւաձիգներ ազատուցան ազատելու համար։

ՄԱՀՍՑՈՒ ԱՆԿՈՒՄ ՄԸ.— Գալաթիա, Բէրշէմպէ Բազար, Շեղնէլ և ընկերութեան հաշուակալ Անգլիացի Մ. Ալֆրէտ Տիլլան, 65 տարու, ուրբաթ առաւօտ մեռած գտնուեցաւ հեռեւեալ պարագաներուն մէջ.— Իր գրասենեակը կը գտնուէր այդ հասատաութեան Բ. յարկը։ Մ. Շեղնէլ առաւօտն վեր ելնելով տեսակցեցաւ անոր հետ և դրածեալ վար իջաւ իր գործերով զբաղելու համար։ Ժամ մը ետք դրացիներ ալեկո

„ՄԱՆԶՈՒՄԻ"Ի ԱՐԵԱՆԱԼԻՑ ԹԵՐԹՈՆԸ — 94 —
ԳՐԵՑ ՔԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՍԱԼԷՍ ՊԵՏՏԻԿ

Խարտեաշ Մաշը

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՈՃԲԱԳՈՐԾՈՒՀԻՆ

Մարիէն մտադրեց տիրուհին հետաքննել, սակայն խորհելով որ անճարակ շարժումի մը հետեւանքով կրնայ ներկը դուրս տալ և Անժէլինայի վատոտութիւնը եղծանել, աւելի նախամեծար համարեց, խցիկը քաշուելով լաւ քուն մը քաշել։

Անժէլինա իր ամէնէն զեղեցիկ հագուստները հագնելէ և կոստարեալ հուրիի մը կերպարանքը առնելէ յետոյ կամայ մը դուրս սպրդած էր և հազիւ այս ժամուս վերադարձած։ Արդուզարդի սենեակը մտնելով թիկնաթոռին վրայ փռուեցաւ. զեղեցիկ էր այո՛, բաւական բոլմնդակ նշանակութեամբ զերազանցապէս զեղեցիկ, աչքերը խլնոց ծաւալ զեղեցկութիւնը մէջ կը փայփէին, ա՛լ աւելի յանկարծ հանգամանք մը սատնելով թաւ ու սեւակ յօնքերուն տակ. խիտ ու չագանակագոյն մազերուն խարսիները հիմնապիսի գեղեցիկ կամար մը ձեւացուցած էին իր գոգաւոր ճակտին վրայ։ Երեսը կարմիրին ու ճերմակին մանրքերուն վառ խառնուրդին տակ կը պայծառ, դիմադիծերը հանակ ղեղ ու հմայք կը բուրէին. կիսաբաց վիզը յաւերժահարսի մը չքնաղօրէն զեղեցիկ արձանիին պատանքը կուտար, այնքան պայծառն էր, փայլուն ու թափանցիկ։ Իր նուրբ ու կոկին հատակին չատ լաւ յարմարած էր չրջազգեստը, որուն վրայ կէտիկնած էին գոյներու համախնում մը, որոնք ընդհանուր գեղեցկութեան հմայքը ա՛լ աւելի կը բազմապատկէին։ Կիսաբաց թեւերը թաւ, մանր, ու փափուկ թափանցիկ փայլ մը կուտային կարմրօրակ մատներուն վրայ չարուած գոյնզգոյն մատանիներուն։

Անժէլինա իր այս բուրումնաւէտ, սիրաբոյր ու չքնաղ դիրքին մէջ զերազանցօրէն գարդարուն պատկեր մը ամենքնը դրուած պուպրիի մը պատանքը կուտար։ Հոլանի կոտրածը մէն մի չնչառութեան կը դողաւորէր և աչքերէն փայլատակող վառ բոցը ներքին ամարտուելի ամենութիւնը լրիկ վիճակը դարցած էին կարծես։

Յանկարծ ոտք եւաւ, սարսուռ մը պատած էր սիրոյը, երեսը ծածկեց երկու ձեռքերուն մէջ, երեւակայութիւնը թռիչ մը առած էր դէպի ամենօրեայ գաղտնիքներու խորը, հինգ վայրկեան այս պէս արձանանալէ յետոյ, վայրկենարար հագուստները հագնեց և ժապաւէնով գլխարանոցը հագնելէ յետոյ նրնջասենեակ փութաց չուռաքայլ։

Դեռ ժամմը չէր անցած, Անժէլինա արթնցաւ։

— Ո՛հ սարսուռ Աստուած իմ, հծծեց, չէր համարձակիր նոյն իսկ աչքերը բանալ։

Մէկ երկու անգամ Մարթէնի՛, Մարթէն ձայնեց բայց ձայնը կիսորդէն մէջ կը խեղդուէր։

— Ա՛հ, տաժանելի կեանք, չուա՛ռ ճակատագիր, ի՞նչեր, ի՞նչեր ընելով կը պատժես կը սարսռացնես այն ախտաւոր հոգիները, որոնք խստորում մը ունեցած են կեանքի բարոյական արահետէն։

Անժէլինա երազին մէջ տեսած էր երիտասարդ անոյ մը հարամնկան հագուստով։ Երկուքն ալ իրարու յարմար ու վայելչօրէն հագուստած իրեն կը մօտենային դանդաղ քայլերով, զուարթուն ու ժպտուն, հարը դէմքին վրայ զգուանքի գալարում մը փթթեցնելով ուղղակի Անժէլինան մատանիչ կընէր։ Այլ ևս բոլորովին մօտեցած էին, երկուքն ալ արձանի պէս ցցուեցան կեցան հիւսն աղջկան դէմ դիմաց, երիտասարդը կծու ծիծաղ մը արձակելէ յետոյ։

— Վա՛տ, ձայնեց, մոլեգին հնչումով մը։

— Ազիլիը ուզեց Անժէլինան մատները ձեռքերուն մէջ փաթթել ու սատանաներու պէս քաշքշել զայն, մինչ պատանքաւոր ծերունի մը ցցուեցաւ յանկարծ և հարսին ձեռքէն բռնելով։

— Զգէ՛, որ արդարութիւնը իր գործը տեսնայ աղջիկ՛ս, բաւ։

Յետոյ ծերունին երկու երիտասարդներուն ձեռքերէն բռնելով իրարու միացուց զանոնք, բաներ մը փսփսաց անոնց ականջին, ծիծաղ մը փթթեցուց իր մեռելաբոյր դէմքին վրայ, համբուրեց անոնց ճակատը և Անժէլինայի երեսին չանթատարիչ ատամով մը ուզեցաւ յետոյ, հեռացաւ դնաց։

Երկու երիտասարդները Թէրէզ և Սէբաշ էին հաւանական օրէն, իսկ ծերունին անմանօթ սարդարդի մը վայրագութեան զոհը եղող սարաբազդ Մ. Մարէնը ըլլալ կը թուէր, որ իր մանուան պատանքին մէջ եկած էր երկու սիրակցող սրտերուն ամուսնութեան հաստատութիւնը տալու և ջանչանելու ու ասարկելու թերեւս վատ...։

Ծերունին անյայտացաւէն ետք երկու երիտասարդները իրարու լուսեղէն ակնարկներ փոխանակելէ յետոյ դոռ և ուրախ սրտով ձեռք ձեռքի հեռացան և քանի մը քայլ երթալէ յետոյ կիսին եւեւնին դառնալով վա՛տ, վա՛տ ձայնեցին ու բոլորովին անյետացան, ուրիշ վերջ երկու անմանօթ մարդիներ գալով Անժէլինայի վրայ յարձակեցան ու սկսեցին զայն խոշտանգել։

Անժէլինա քրտինքներու մէջ կը լողար, երեսները կը վառէին։

— Ո՛հ, վերջապէս....։

Ինքնալ կը սոսկար նոյն իսկ իր անցեալէն, կուզէր վայրկենաբար վերջ տալ կեանքին ու ազատել տառապանքի տխուր նապաստէն։ Պահ մը խորհեցաւ ենջասենեակին դուռը բանալով Մարթէնը կանչել, թերեւս ծերունի սպասուհին ներկայութիւնը արգելք ըլլար իր դժխայտն դողդղումին և վանը փարատէր, սակայն ոտքերը կապուած էին կարծես, մկանները կապտուած, շարժելու կարողութիւն չունէր բնաւ, ճիւղային ոգիներ կը թեւածէին չորրը մարմին մէջ և չարունակ կսպառնային զայն ջղակոտոր ընելու։

— Ա՛հ, Աստուած իմ, լուսնայ անդամ մը, կը հծծէր չարունակ երբեմն դողով աղջիկը։

Եւ արդէն աստեղազարդ երկինքը կամաց կամաց իր մռայլ կապոյտը կը փարատէր և արեւելեան հորիզոնները սկսած էին արեւուն վառ ցոլքերը աւետել։

(Շարունակելի)

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 27 (Ը. Ե)

ԲԱՑՈՒՄ ՆՈՐ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ԼԱՋԱՐՈ ՖՐԱՆՋՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ԿԱԼԱԹԱ ԹԻԻՆԷԼԻ ՄՕՏ

ՄԵԾ ՅՈՒՅԱԴՐՈՒՄ ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՁԱՅՆ, ԿԱՀ-ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ, ԴՈՐԳԵՐՈՒ ԵՒ ՄՈՄԼԱԹԵՐՈՒ

ԳԼԽԱՐԿԱՎԱՃԱՌ ՄԷՍՏՃԷՆԷՆՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բերա, Մեծ Փողոց, Կլավանի փողոցին անկիւնը Սմբաեան աբարքմանին առաջին յարկը

Սոյն գլխարկի վաճառատունը որ մեծ համբաւ կը վայելէ նրբաճաշակ և նորաձեւութեան տիրահար Տիկիններուն և Օրիորդներուն շրջանակին մէջ, այս անգամ Եւրոպայէն գեռ նոր բերել տուած է գարնան և ամրան եղանակի յատուկ գլխարկներ և գլխարկի վերաբերեալ զարդեր մեծ քանակութեամբ և վերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Կը յանձնարարուի Տիկիններուն և Օրիորդներուն իրենց գլխարկները գնել ՄԷՍՏՃԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԷՆ, որոնք խիստ չափաւոր գիներով կը ծախուին։ 14—20

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Նիկոմիդիոյ և շրջակայից մեսրոպ մանարանները, աղջիկներու և երկրագործներու գործածութեանը համար Անգլիական քարտիզ, Նիւքասլը և Էրէյլիի լաւ տեսակ հանքածուխի մասնաւոր մթերանոց մը հաստատուած է Իզմիր։

Դիմել նոյն քաղաքը Պուզասյ մէյտանը 32 թիւ. Ռուբէն Է.Ֆ. Զրաճեանի երկաթի վաճառատունը։ 5—15

ՏՕՔԹ. ԻԶԶԷԹ ՔԵԱՄԻԼ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ԱՓԲՈՏԻՏԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ցիչեալ բժիշկը որ մորթային և սիֆիլիսեան հիւանդութեանց իրը մասնագէտ ծանօթ է արդէն, այս անգամ բժշկական վերջին կատարելագործեալ մեթոտներուն համաձայն կը դարմանէ բոլոր մորթային հիւանդութիւնէ վարակուողները, ինչպէս նաև քիչ ժամանակի մէջ և կատարեալ ճարտարութեամբ ու անգամ մը ալ չկրկնուելու պայմանաւ կը դարմանէ ջերմամիզութեան ամէն տեսակները։

Ամէն օր կէս օրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 10½ կը գտնուի Պայէշ-Գարու Համիտիյէ Մէյդանի դիմացը Արիկ Իւթիւճեան էֆ.ի դեղարանը։ 3—10

ՊԷԼ ՍՕՂՈՒԳԼԸՂԸՆԸՆ ԹԷՏԱՎԻԻ ԳԱԹԻՍԻ

Տօնթոր Էվվանցիոնի էվրոբատա իֆրա իթտիկի սօն սէյեանաթքնտա թրպճա եէնի մուվաֆֆագրյէթլէր էլատ իթմիշ օլմաղլա մուտմանէյէ տախիլնէ միտէի վէ պէսպրէլքլէրի իլաճ իտէնէք ադրը իլաճլար վէրմէքքիզնի աղ միատէթ զարիքնտա պէլ սօղուգլըղընը գաթիէ թէտավի իտէր. թէրտիւա իտէնէլրէյն իւճրէթը թէտավի խասթալըզ քէտիկնէն միւնէֆֆի օլտուգտան սօնրա ալընը։

Դայէթ եէնի վէ էվրոբատա թաթպիգ օլընան սօն ուսուլ իլէ ֆրէնկի խասթալըզընն մու վաֆֆագրյէթը թամամ իլէ թէտավի իտէր. հեր կիւն տէրսանէն օնա գատար կալաթատա, Սանտրոնճրլրատա Գարագուշ Օթէյինին գարչուսընտա լամպաճ տիւքքեանընէն իւգլիմատ 37 նումիրոյը քէնտ թէտա վէխ նէսիյնէթ պուլունուր։ 50—11

ՏՕՔԹԷՕՐ ԼԵԻՈՆ ՄԷԼԻՔ
ԲԱՐԻՋԱԲՆԱ

որ այժմ Կ. Պոլիս կը գտնուի, յարմարութեամբ ի գործ կը դնէ իր նոր գիւտերը, երկարժամանակեայ ախտերու և ջղային հիւանդութեանց։

Միրով՞ կը գարմանէ իրեն դիմող ազգատները Հրապէս ամէն կիրակի, ժամը 7էն 10ը (Ը. Թ.), Սկիւտար Էյլամարդ. Բարիաքրքը Պագալ փողոց, թիւ 31 տունը։ 9—10

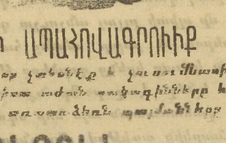

ՄԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մինչեւ որ չտեսնէք և չուսումնասիրէք խիստ ուժգին ապագիններն և խիստ ուժգին ձեռն պայմանները

ՖՐԻՏՐԻԽ ՎԻԼՀԷԼՄ„Ի
"Friedrich Wilhelm,,
ԱՌԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՄՈՏԱՏՈՒԱԾ ՊԵՐԼԻՆ, 1866ԻՆ

կը գտնէ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԿԱՅՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ազգային հոգ. գործեր

Ապահովագրութիւն խառն, բնականոն, ժողովրդական և սանուենեան. կենսաթոշակ ելն. եր.

ՄԻՆՉԵՒ 1905 ԴՈԿՏ.Ի ՎԵՐՋԸ ԿՆՔՈՒԱԾ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
1,040,000,000 ՖՐ.
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒՈՂՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԳՈՒՄԱՐ (կլոր հաշիւով)
82,069,055 ՖՐ.
ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՐԱՄ
117,268,910 ՖՐ
ԳԱՆԶՈՒԱԾ ԱՊԱՀՈՎԱԴՐԻՆ ՄԻՆՉԵՒ 1905
25,403,875 ՖՐ.
2,015,988 հոգի ապահովագրուած են մինչեւ 1906 Յունվար 1

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ դրամատունները եւ Օսմ. Կայս. Պանքը
Բարիզ-պանքը (Գերմ Կայս. Պանք.)
Մ. Պարիզանէր գրասենեակը

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ
Ջ. Ա. ՋՕՆՍԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.
J. G. Johnson & Cie
ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ ԴԻՄԱ 8
Թափանցրեն եւն. ՂԱԼԱԹԻԱ Կ. ՊՕԼԻՍ
Ապահովագրութիւն կը փնտրուի ... ապահովագրեալներ ... պարտաւորութիւն

Ա. ՍԼԿՈՒԼԷՆ ՊՕՌՏՍՕ
ԱՆԴԱՄ
Փիւրիի Բարիզի 1900ի Արուեստահանդէսին
Մազի ներկ, վայրկենական
ԹԷՆԹԻՒՐ ՏԷԴ, ՌԻՇԱՐ'Ի
TEINTURE du Dr. RICHARDS'
մազերու և մորուքի անմիջական դունաւորում

Կը ծախուի անուշահոտութեանց ամէն առաջնակարգ վաճառատուներու, դեղարաններու, և դեղի մթերանոցներու մէջ։ Գ.Օ. Բէրթիի մեծ վաճառատունը, Կալաթա, Կ. Պոլիս։
Գաւառային յանձնարարութիւն փութով կը կատարուին։ Կեղծերէն զգուշացէք։ 4—50

ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՄ ՈՐԴԻՔ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
Ի Բանկալրի, Հարպիյէի դիմաց

Բոլոր Բերայի մէջ հանրածանօթ միակ Հայ այս Շաքարավաճառատունը, իր բազմաթիւ յանախորդաց գոհացմամաու համար, այս անգամ Բանկալթիի մէջ մասնաճիւղ մը բացած է, որ ամէն տեսակ պատրաստ կը գտնուին ճոխ մթերք մը շաքարեղինաց, եւրոպական ու տեղական անուշեղէններու, խմորեղինաց և հարսանեկան հանդէսներու յատուկ ամէն տեսակ իրեղէններու։

Ամառուան այս տաք օրերուն պաղ օշարակներ եւ ճամեղ պաղպաղակներ ալ կը ծախուին։

Զգաւոր գին, ճշդութիւն, արագութիւն։ 29—50

ՄԱՐԴԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս Մեհեան փողոց թիւ 57

Հետեւեալ գիրքերը մինչ Յունիս 1 միայն, պիտի ծախուին գրեթէ կէս գինով, առանց թղթադարի ծախք պահանջելու։

Լէս կամ ափիոն ծխողի մը սէրը 4, Աղջկան մը փրատակարանը 3, կանանչ մարգիլրէնին 2, Ծածուկ մեղք կամ Ափրոդիտական հիւանդութիւնք 3, Վարժապետին կերակուրը կատակերգ. 1, Վեցուկէս պորտի ժառանգ. կատակերգ. 1, Ներկարարը թատերգ. 3դրչ, Առատաձեռն փերիզակ 20 փր., վիճակ 10 փր., Թատերական երգարան 2.20, Ռ.Ը.ը լեզուէ խօսակցութիւն հայ գիրով 1, Յոյն-հայ խօսակցութիւն հայ գիրով 1.20, Պատմ. անգլիական վաճառականութեան 5, Ճոխագոյն քերականութիւն անգլ.-հայ. Տոքթ. Ա սատուրեան 10, Բառարան անգլ-հայ Վարժապետեան 5, Մայաթիրաչթի սիսթէմ սահուն կերպով անգլ. խօսելու միակ գիրքը 15 տեսակ հազուագիւտ 25, Բարեկամ ամենեցուն 10դրչ. Մտաւորական փիլիսոփայութիւն 10, Ցիչատակաց ծաղիկ 3, Դամելիպազարդ Տիկին 5 դրուշ։ 7

ԻՆՉ ԿԵՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

Տղաք երբ հինգ վեց սխուան բլլան, մայրերը անոնց լաւ ննդպարար ուտելիք գտնելու հետամուտ կ'ելլան, ինչ որ չատ բնական է, ըստ որում, մայրական կաթը որչափ ալ առատ ու օրաւոր ըլլայ, այլ եւս անբաւական կը դառնայ տղաքը ուժոյնելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք։ Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տ.Դ. Ֆալիէ նեղատոտութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը երկար փորձերէ ու զննութիւններէ վերջ, յաջողած է հնարել տղոց համար առաջին կարգի մնուդ մը, ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԻՆ անուամբ, որ ոարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի Բժշկական Համալսարաններէն գնահատուելով, բոլոր քաղաքակիրթ ազգերէն մէջ ընդհանրացած է։ ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԻՆ չօրօրյան պէս խիստ քաղցրամատ և մեւնոյն ժամանակ վերջին աստիճան սննդարար ու կազդուրիչ։ մայրական կաթին կրկին անգամը մնունդ կը պարունակէ, զոր ուտող տղաք կը տնանին, կ'ուժգնանան, կ'ուտեն, կը կայտառնան, չուտով ոտքի կ'ելլեն և առանց հիւանդանալու ակռայ կը հանեն։

Հազարաւոր օրինակներ կ'ապացուցանեն որ ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԻՆով մեծցող տղաք, քաջողջ, ուժեղ, զօրաւոր և կայտառ մարդիկ եղած են ապագային։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս աքանչելի մնունդը։ Մանաւանդ ծերեր, հիւանդութենէ ազաքինողներ, ծծմայրեր ու սիկարներէ որոնց վերջին ատիճանի ոյժ, մնունդ և կորով կուտայ։

ՖՈՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷԻՆը կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններու ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 15—26

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԻՒՈՊՏՕԼ [ՄԻԶԱԴԵՂ]

Բարիզի Շառլ Շանթօ քիմիական տունը՝ միզանցքի հիւանդութիւնները բուժելու համար Իւոպտօլիճէ, Պենզօսար տր լիթինէ ու Պենզօսար տր սուէտ պատրաստած է Իմիէօլ անուն դեղը։ Յայտնի է թէ Իւոպտօլիճը մէզին մրուտները լուծելու և միզեցնել տալու անմիջական յատկութիւնն ունի։ Պենզօսար տր լիթինը կը զօրացնէ Իւոպտօլիճին ազդեցութիւնը, սոնոր տալով նաև հականեխական յատկութիւն մը։ Իսկ Պենզօսար տր Սուէն ալ հանդարտեցուցիչ ազդեցութիւն մը կ'ընէ։ Հետեւաբար Իմիէօլը կատարելապէս միզեցնող, հականեխական ու հանդարտեցուցիչ դեղ մէն է որ կը բուժէ թէ նոր սկսած և թէ հինցած միզանցքարբերքներու ու միզանցքի հիւանդութիւնները, երիկամունքի (պեղպեղի) քարերու, դժուարամիզութիւնն ու յաճախամիզութիւնը, կսմանալի ու յօդացաւի ընդունակութիւնները։ Այս վերջին երկու հիւանդութեանց և աւազախտի համար կրնայ գործածուիլ իբրեւ նոխապահ չափով մը։

ԳՈՐԾԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Իմիէօլը պէտք է առնել օրը մէկէն չորս սուրճի զաւալ, առաւ իրիկուն, խառնելով զայն գաւաթ մը հասարակ կամ հանրային ջուրի մէջ։ Սուր հիւանդութեանց պատուն պէտք է առնել ամէն օր։ Քրոնիկ հիւանդութեանց, գլխաւորաբար աւազախտի պարագային դեղը պէտք է ուն օր շարունակաբար առնել, որմէ ետք դադրեցնել շաբաթ մը կամ երկու շաբաթ ու յետոյ վերսկսիլ։ Յօդատապի, կանանցի պէս ըրնկի հիւանդութիւններու պարագային որոնք տարւոյն որոշ մէկ ժամանակին կը ծանրանան, որոշ միջոցէն մէկ երկու ամիս առաջ պէտք է սկսիլ Իմիէօլի գործածութեան մէկ մէկ սուրճի զաւալը ծախսուն բոլոր դեղարանները։

ՏԷՕՅԶԷ ՕՍՄԱՆԹ ՊԱՆԳ
ՍԼԷՄԱՆ ԱՆՕՆԻՄ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ
Սեռմայէսի 16,000,000 մարք (20,000,000 ֆրանք)

ՊԵՐԼԻՆ, ՏԷՐՍԱԱՏԷԹ, ՊՐՈՒՍԻԱ, ԻՍԿԷՆՏԷՐԻԵԼ, ԴԱՀԻՐԷ ՀԱՄՊՈՒՐԿ
Տէրսաատէթ Աէէման գօնսօլթօսրնտա մուգայէտ (1906 Յնվ. 31աէ)
Տրէգտէն Պանգ. Ա. Շոֆհաուզէնսչէր Պանքքէրան վէ Նացիօնալ Պանգ Ֆիւր Տէօյչլանտ թարաֆէնտան մուէսսէս
ՄԷՐԲԷՔՋԸ ԻՍԱԲԷՍԻՐ ԳԱԼԱԹԱՏԱ ՎՕՅՎՕՏԱ ՃԱՏՏԷՍԻՆՏԷ ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ. ՍԹԱՆՊՈԼ ՇԻԻՊԷՍԻՐ ՏԻԼՍԻԶՋԱՏԷ ԽԱՆ.

Գայա սաաթը հէր կիւն ալաֆիր. սաաթ 9½տան 4է գատար
Ճուտա կիւնլէրի « 9½տան 1է գատար

Մէզքիւր պանգանը թաատրոյի գացաը տախի օրուգ, պու գայա բարա թէվաֆ իտէնլէրէ 1000 լիրայա գատար օլան մէպալիլ իչիւն 3½%, 1000 լիրատան զիյատէ մէպալիլ իչիւն 3% ֆ-ֆիլ ինթա էյլեյոր։

Պանքնլա պէրաակէր, պանգա՝ քէֆիլէթի էվվէլէէ մանալի կազմթալրա իլան իթթիրմէք չարթը իլէ ֆայիդին մէզաարընը թէլեբտ վէ եա թէնգիտ իթմէք սէլահիէթիին մանաֆազա էյլէր։ Թէվֆի իտիէն մէպալտան 200 լիրայա գատար օլան մէպալիլ՝ իսթէնիլիրսէ զէման կէրի ալընապիլիր։ 200տէն 1000 լիրայա գատար օլան մէպալիլի կէրի այմագ իչիւն 8 կիւն էվվէլ, 1000 լիրայը միւթէճավուզ ազչէյի իսթիրտատ իչիւն տէ 30 կիւն էվվէլ պանգայա իսպարը քէֆիլէթ իթմէք իչնաղ իտէր։

Մէզքիւր պանգա՝ Գալաթա Գարասը իլէ էճնէպի պօրսալարընա միւթէալլիգ սրբարբչարը տախի չէրահիր միւթէսիլէ իլէ գալատ էյլէսէկի կիպի, զէսաթէթիւէ իլիրիա իտիէն թանվիլաթըն էյլիր մանֆազասը իչիւն այրճա իսմրէթ ալմագ։ Պանքա Պէյօղլունտա, թրամվայ ճատէսինտէ 407 նումիրոյը պինատա եէնի պիր չիպէ քիչատ իթմիշ տիր։

ՕՐՄԱՆ, ՄԱՏԷՆ ՎԷ ԶՐԱԹ ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Խիստ ավէնտիկար վիկտէթինին Քիրմանի գազարնտա Զաթալճա տարը մերի օրմանլարընն հուտուտը մարիւմէսի տախիլինտէ մէշալրգ օրման զրթարնտան 10 սէնէ միւտատէթ զարիքնտա քնամիլէն գաթ ու իիրաճ օլունմագ վէ հէր նէվի տպատտա մունթազամ մալիմաթ եարըլապիլմէսի իչին եէնի ուսուլտա ֆապրիգազար թէէսիսի վէ իճազատէն եօղլար քիչատրյա նէհիր մաճրասը թէմիզլէմէք վէ պէհէր մէթրօ մէքանալրնտա 100լիք օտմ. ալթունը 100 դրչ հիսապրյա 32 դրչտան եօգարը զամմ գազալ իտիրմէք վէ բէյ սիրմէք իսթէյէնլէր պէտէլը մէճմուլն 100տէ 10ընը Տէրսաատէթտէ Օրման վէ մատէն վէ Զրաթի նէզարէթը ճէլիլէսի վէղնէսինէ վէ մանալիտէ մալ սանտըղընա փէշին օլարագ թէսիմ թիմէյէ մէշալը գ օրման զրթարնտան 10 սէնէ միւտատէթ զարիքնտա քնամիլէն գաթ ու իիրաճ օլունմագ վէ հէր նէվի տպատտա մունթազամ մալիմաթ եարըլապիլմէսի իչին եէնի ուսուլտա ֆապրիգազար թէէսիսի վէ իճազատէն եօղլար քիչատրյա նէհիր մաճրասը թէմիզլէմէք վէ պէհէր մէթրօ մէքանալրնտա 100լիք օտմ. ալթունը 100 դրչ հիսապրյա 32 դրչտան եօգարը զամմ գազալ իտիրմէք վէ բէյ սիրմէք իսթէյէնլէր պէտէլը մէճմուլն